

1 KORIND

1 Korindro Mande Tabango

Pol ngu Epesas, endemo nguno ootooro, ene ngu naruno, nga so uyi nga nakangoro, Korind oni simoo bare nowoondoyemo hamoo teyingo, nguro soweyoyingo. Korind endega ngu urungga, ene oowooyi gome etenggo. Ngu mera gumisina Akayiya ko Giris. Ngu endegano nguno ngu, ngu oni simoo bare gumingga ngu Yudanonggo, ko, oni simoo bare gumingga ngu Giriknonggo om-buyingo. Oni simoo bare oowooyingga ngu mera gumisina, nguno ngu, ene ooye ngu oowooyingga oorengo. Ene digi beye oowooyingga, ko, ingonduduye nguya urungga. Ngundiromu, ene godange anut nguno yambo mande tero, enengo ingonduduye ngu ukingootoni, ko, enengo ingonduduye gura gura, ko muri biyomi ngundo ukingoyunoote.

Ene Polndo oore erayaga endeyoyingongga ngu, enengo koni koreteyingo ngu Korind, oni simoo bareno Anutro Mande Keta Mesarango ngu wesiyoro yunoyingo. Pol ene (Tisa) oo nakanaka ko tero, nguno ene dagoma gura bidodo gura gumi, ngundiromo nguno, ko tero, ene ngunonggo yoyokoro toongeyingo. (Aposel 18:1-17) Kootuyisina, ngu naruno nguno, Apolos enebana ko ngusina oororo, Anutro Mande Keta Mesarango ngu wesiyoro yunoyingo. Ene nguno ko tero oodoni, mande binga gura Polndo ngandiro ingoyingo. Korind oni simoo bare enengo nowoondoye hamoo teyingongga,

ngu gome nenengo kini. Ngundiro mande ingoro, nguro ngu kowuringga nguro nga so uyi nakayangga nga nakangoyingo.

Mande gumi gumi ngu, nga bukgano ngano oorooteku, ngu ngandiro:

* Kambayeroyingo mande. 1:1-9.

* Rongge sambi tero, nguro usowooro ngu, oni simoo bare nowoondoyemo hamoo teyingo ngu kewooroyemo ooroote. 1:10-4:21.

* Mera ngaro muri, ngundo ngu nowoondoye hamoo teyingo, oni simoo bare nguro ingonduduye yoyingo. 5:1-6:20.

* Kamebare teweroyi nguro mande. 7:1-40.

* Noore nowoondonani eraya ma oruwa. Noore ngu komo Krayisro nowoondonanimoo hamoo tetoni, oruwato. 8:1-11:1.

* Yambo mande teweroyi, nguro muri gura gura ngu nowoondoyemo hamoo teyingo oni simoo bare. 11:2-14:40.

* Krayis ngu ko ootoogeyingo. Ngundiro nange, oni simoo bare nowoondoyemo hamoo teyingo ngu ko ootoogewanggo. 15:1-58.

* Pol enengo ingonduduni nguro eyingo, kambayeroyingo mande, ko, mande gumi gumi ngu ingoweroyi mande. 16:1-24.

Korind Kristen Simoo Barero Polndo So Uyi Koretero Nakangoyingo

¹ No Pol, Anut enengombo negoneroro, noyoro, Yisas Krayisro Aposel rogoneroyingo. Nondo nga so uyiga nga nakangootowe, ko noorengo dooonani Sositenis nguya hoorowenerowo.

² Ye Korind endemo Anutro simoo bare yoyetoni oorootenggoku, nguro nakangoro yunooteroku ngu, Yisas Krayis ngundo tetoni, ye kundingiyi tunootetoyi, enengo oorengo rogo tetoni oorootenggo. Ngundiro nange, mera bidodomo oni onendo Yisas Krayisno yemboongerero kundingiyi oorootenggoku, nguro nguya nakangootero. Yo, noorengo Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani, oni gidarega nguya Simbuye.

³ No Anutno yemboongeteno. Noorengo awanani Anut ko noorengo Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani, Yisas Krayis, gedo sumangenge ko gengo nowoondoge imakeyingongga ngu, gengo Kristen simoo bare yuno. Ero yemboongeyingo.

Polndo Anutno Esosooteyingo

⁴ Yisas Krayisro koni, ngunonggo Anutdo ye sumangeni ayibini ngu, ye yunowoku, nguro no suwooyi sano Anutno yengo yemboongerero esosooteteno.

⁵⁻⁶ Ngundiro nguro, ye Krayis Yisasro mandeni, oo bidodo noorendo yeno wesiyoro ewootoku, ngu yengo nowoondoyemo kuri yanggango oorote. Ngunonggo Anutdo ye yoyeni, enengo muri gome oorengo ingoro, enengo mande wesiyoweroyi nguro gome ingowanggo. Ngundiro tero, ye mete enengo mandeni ngu oni gidaregano gome wesiyoro etoyi, ene nguno yanggango yowanggo.

⁷ Ngundiro nguro, ataga nga naruno ngano, ye nguya noorengo Oo Bidodo Simburi Simbunani Yisas Krayis omburo tunooteweroyi, ngu

sobowooya oriyi. Ngundo ye Yuka Kundingiyi nguro sumangeni, ngundo enengo koni teweroyimboro ingoyingo gura gura ye kingo duwo yunooteku, nguro ye ma wenonowanggo.

⁸ Kini, Yisas Krayis, ngundo ye yanggango teyunootoni, ye ngundo yanggango ootooro oode, yengo naru kini teyingo naruno, ye weti biyomi gura noorengo Oo Bidodo Simburi Simbunani, Yisas Krayis, ngu doongeyimo ma tunootewa.

⁹ Anutdo ye negoyerowoku ngu, ye enengo Nangoni Yisas Krayis, noorengo Oo Bidodo Simburiga nguya nowoondoye gobooro yetoyi, ene suwooyi sano yeya oruwanggo. Anutdo newende hamoomonggo oo bidodo teweroyimboro eyingo ngu, ene komo hamoo oorengo ngundiro temukowa.

Korind Kristen Simoo Bare Usowooro Songo Songo Teyingo

¹⁰ Nguro ngu, ye Kristen konebane, nondo ye noorengo Yisas Krayis Oo Bidodo Simburi Simbunani, nguro oowooyimo, no ye ngu muringga ngu teyi, ero eririyerooteno. Ye bidodo mande guranangge erogogo, nguro yengo simoo bare ngu usosowooro ma oruwero. Ye komo hamoo yowuruwooya ingondudu guranangge yeya, nowoondoye nguya gobooro siyeya oriyi.

¹¹ Yo, noro Kristen konebane, Kolowi, nguro keyimo oni, ngundo yengo etoyi ingowono. Yengo nangge, kewooroyemo ronggeyi tero oorootenggo.

¹² Nondo nguro eteno. Ye bidodo yengomo yengomo mande ngandiro gura gura etenggo.

Gidaregado etenggo. No ngu Polro mandeni keyooteno. Etoyi, gidaregado etenggo. No Apolosro mandeni keyooteno. Etoyi, gidaregado etenggo. No ngu Pitaro mandeni keyooteno. Etoyi, gidaregado etenggo. No Krayisro mandeni keyooteno, ero etenggo.

¹³ Ngu ndadiro? Krayis usowooyingomu, sosi songo songo bine? Ngundi no Polndo, de omukondino ye hoorooweyerowero kumoowonowo, bine? Ngundi, ye no Pol oowooyimo, sono kundingiyimbo sonoyeroyingo, bine? Hamoo oorengo, ngundiro nguya kini.

¹⁴ No nowoondonemonggo Anutno esosootetenoku ngu, nondo ye gura ma sonoyeroyingo. Kini, nondo ngu Krispas, Geyus eraga, ngu nangge ngu ye kewooroyemonggo, nondo sono kundingiyi ngundo sonoyeroyingo.

¹⁵ Ngundiro nguro, ye kewooroyemo nguno, gurado ngu, no Pol oowooyimo sono kundingiyi gimuyingo, ero ma ewanggo.

¹⁶ Nondo ngu, Sepanas enengo bareyi simoon-gododo sonoyerowonowo. Gidarega nguya sonoyerowonomu, no ngu ma ingooteno.

¹⁷ Krayisdo ngu no oni sono kundingiyimbo oni sonoyerowero, ma soweneroyingo. Kini, no Anut enengo mande gome mesarango nguro murini ngu nangge wesiyoro eweroyimboro sureneroyingo. Nondo ingondududodo onindo mande ero wesiyootenggoku, ngundiro ma tewano. Kini, Krayisdo noorengo weti mbumbuwaro de omukondino kumooyingongga nguro mandeni ngu, nondo Anutro yanggangoni, nguro nangge eteno.

Krayis Ngu Anutro Yanggangoni

¹⁸ Oni ene oonoteweroyi, ngundo Yisasdo noorengo mbumbuwaro kumooyingo mandeni, nguro buribari etenggo. Ene noore Anut, enengo simoo bare ko uriyeroro yoyoyingo, ngundo noore ngandiro ingooteto. Yisasdo noorengo mbumbuwaro kumooyingo mandeningga, ngundo Anut yanggangoni, ngu etuyeerootoni ingooteto.

¹⁹ Yo, Anutro mandeno ete.

Nondo ingondududodo oniro ingoyingo ngu yomburiyoro yunowano. Nondo oni ingoyingoyemonggo ingoyingo gura gura ingootenggoku, ngu andangeyunowano. Eyingo. (Ayisaya 29:14)

²⁰ Mera ngano ingondududodo oni, Skulno ingoyingo urungga oorengo ingootenggoku oni, ko oni mande gome wirikoro ingootenggoku, ngu oni doongeyemo nangge, ene oowooyidodo. Ngu oni nguro noore ndadiro ewato? Ene Anut doongeyimo, ngu oni ngu, enengo ingoyingoye ngu, kingo oo ngundiro tete.

²¹ Mera ngaro oni ngu, ene Anutro ingoyingoni ngu, enengo ingonduduyemonggo, ma ingoro yowanggo. Kini, Anut enengombo simoo bare ko yoyowero ingowoku, nguno enengo ko onindo mandeni wesiyoro etoyi, oni ingoro nowoondoyemo hamoo tetenggo. Ene oni mande ngu ingoro, nowoondoyemo hamoo ma teteku, ngundo nga ngu kingo mande, ero ingootenggo.

²² Ene Yuda onindo ngu, muri songo gura onindo ma teweroyimu ngu tetoyi, kenoro ngu, noore mete nowoondonanimoo hamoo tewa, ero

etenggo. Oni sowe gidaregado ngu oni ingoyingo urungga oorengo, nguro ingonduduni ingoro ngu, noore nowoondonanimoo hamoo tewa, ero etenggo.

²³ Ene noorendo ngu Krayis de omukondino dowooroo sanggaweyingo, nguro mande murini, ero wesiyoro etetoku, ngu Yuda oni nowoondoyemo hamoo ma tete. Oni sowe gidaregado mande nga ingootoyi, kingo mande ngundiro tete.

²⁴ Ene noore Anutdo rogoyeroyingo ngu ingowootoku, ngu noore Yuda oni, ko oni sowe gidarega nguya noore ingooteto. Krayisno Anutdo noore yanggangoni, ingoyingoni nguno etuyerowo, ero ingoyingo.

²⁵ Ene Anutdo simoo bare ko yoyowero ingondudu teyingongga, ngu mera ngaro onindo ingonduduye urungga ngu dagayeroyingo. Ngundiro nangge, Anutro yanggangongga, ngundo Krayisnonggo, noore ko yoyowero teyingongga, ngundo mera ngano oniro yanggangoye urungga oorengo ngu, hamoo oorengo dagate.

²⁶ Yo, Kristen konebane, ye ingondudu teyi. Kuri Anutdo ye negoyeroyingomo nguno ye nowoondoyemo hamoo tewonggoku, ngu mera ngaro oni doongeyemo, ye kewooroyemo nguno ingoyingo oni, yanggangoyedodo oni, ko oowooye bingamiyedodo oni oowooyingga nguya kini.

²⁷ Yo, Anutdo enengo ingoyingo, ngunonggo ene oni ngundiro ingoyingoye, ko yanggangoye kini ngu yeni, ingoyingo yanggangoyedodo tete.

Ene ngundiro tero, enengo yanggangoni, ngu mera ngaro oni ingoyingoye, ko yanggangoye-dodo etenggoku ngu etuyerooni, ngu kenoro, ingoro, ene oyimo yootenggo.

²⁸ Anutdo mera ngano oni oowooyi bingamiye kini ngu yoro, onindo oo oowooyi biyomi etenggoku, ngu yeni, oowooyidodo tunootewa. Yo, Anutdo oni ingoyingoye kini ngu yoyootoni, ngundo oni ingoyingoyedodo ngu yowoongootoyi oonootewanggo.

²⁹ Ngundiro teweroyi, nguro mera ngano oni simoo bare gura, Anut doongeyimo, enengombo oowooye bingamiye ero okooweroyi, ngu ereremo kini.

³⁰ Yo, Anutdo ye Yisas Krayisya gobooro oruweroyimboro yoyeyingo. Anutdo Krayis ngu, noorengo ingoyingo nguro Simburi tero, oruweroyimboro yeyingo. Yisas Krayisdo nangge, ngu ene noore yoyeni, gome nenengo oorengo kundingiyi endeyoro oruweroyi, ngundo nangge, ene noore uriyeroro, ko yoyoyingo.

³¹ Ngundiro nguro, Anutro mandeno ngandiro ete.

Oni gura ene oowooyi bingamini okoowero ngu, ene komo Anutro oowooyi bingamini eya okooni. Ero eyingo. (Yeremaiya 9:24)

2

Polndo De Omukondiro Mandeni Yootunoro, Ero Etuyeroote

¹ Ye Kristen konebane, no nguya kuri ye tanggeyemo nguno ombuwonoku, nguno no

Anutro mande keta gome mesarango ingoyingo urungga oorengo, ngunonggo ma ero wesiyoro ye etuyeroyingo. Ene nondo wesiyoro eweroyi nguya ereremo kini, ene no Anutro mande ngu gome nenengo oorengo, ero etuyerowono.

² Nowoondonemonggo no mande gosiyowonoku, no ngu naruno, ye kewooroyemo oruwonoku, nguno no oo guraro ma ingondudu tero, Yisas Krayisro ingoro, ko de omukondino udooyi kumooyingongga, nguro nangge no ingondudu tewono.

³ Kuri no yeya oruwootoku, ngu naruno ngu, no yanggangone kini. No sosorero mbooro mbooro teweroyi muri gura gurano yeya oruwooto.

⁴ Nondo mande gome ero wesiyoro etuyerowonoku ngu, no muri nenengo ingonduduye yanggango teweroyi mande ma ero etuyerowono. Kini, no Yuka Kundingiyi nguro yanggangoni ngu nangge, ero etuyerowono.

⁵ Ngundiro tewonoku ngu, ye oniro ingonduduye nguro nowoondoyemo hamoo ma tewero ero, ngundiro tewono. Kini, ngu Anutro yanggangoni ngu nangge yeni tunootewo.

Anutro Yuka Ngundo Ingoyingo Noore Yunoote

⁶ Hamoo, oni ene Anutro mande murimo ene yanggango tunootetenggoku ngu, noorendo ene ingoyingo ngu rogoyimo mande ero etuyerooteto. Ene ngu ingoyingongga ngu mera ngaromu kini. Mera nga sobosobo oni tabango, nguro ingonduduye ingoyingoye nguya, ene kinitewa.

⁷ Nguro ngu noorendo ngu Anutro ingoyingoni yootunoro eteto. Nga mandega nga ngu, ene kuri

kombitero oruwo. Anutdo mera oo bidodo ma yeyingomo, ene noorengo ngu yanggango duridariningga ngu yunowero, ero sunggi yeyingo.

⁸ Mera ngaro sobosobo oni tabango gurado, ene nga mandega ngaro muri ngu, ene kuri ma ingoyingo. Ene Anutro ingoyingo ngu bidodo ingoro ngu, asa, ene Oo Bidodoboro Simburi duridaridodo ngu, ene ma dowooro, de omukondino sanggawero ureyi kumoowa.

⁹ Anutro mandeno ngandiro nakangoyingo. Anutdo ndawu ooga oni ene nowoondoye inootenggoku, nguro yomosiyootoni oorootenggoku ngu, ene oo doongeyimbo kuri ma kenoyingo, ko sodeyibo ma ingoyingo, ngu oniro ingonduduno nguya ma tunooteyingo. Eyingo. (Ayisaya 64:4)

¹⁰ Nga mandega nga ene kuri kombiteyingo oodoni, Anutro Yukani ngundo ko tero yeni nooreno yootunoro, etuyeroootoni tunooteyingo. Anutro Yukani ngundo oo bidodo ingoro kenoro, Anutro ingonduduni kombiteyingomu nguya ingoote.

¹¹ Oni onendo ngu, ene oni guraro ingonduduni ngu ingowa? Oni ngundiro kini. Ngu oningga nguro newendemonggo nangge ingoote. Ngundiro nangge, oni gura Anutro ingonduduni, ngu ma ingoote. Anut enengo Yukani ngundo nangge, ene Anutro ingonduduni ngu ingoote.

¹² Ene noore mera ngaro ingoyingo ngunonggo ma yoyingo. Kini, noorendo Yuka Kundingiyingga yoyingongga ngu, Anutnonggo ombutoni yoyingo. Ngungga ngu, Anutro sumangeni, ngundo enengo Yuka Kundingiyi

noore yunootoni, ngundo Anutro ingonduduni gomengga, ngu kingo duwoo etuyerooni ingooteto.

¹³ Nga kingo oo duwooga, ngaro noorendo mandeni yootunoro etetoku ngu, ene noorendo oninonggo kuri ma yowootoku, ngunonggo eteto. Kini, Yuka Kundingiyimbo kuri etuyerooni, ingowootoku, ngu eteto. Nguro ngu, noore Yuka Kundingiyi nguro mande ngu oni Yuka Kundingiyidodo, nguno ero etuyerooni.

¹⁴ Ene oni Anutro Yuka Kundingiyi kini ngu, ene Anutro Yukani nguro mande ngu ma ingoro yootenggo. Ndadiro nguro, ene ngandiro ingootenggo. Mande nga nenengo kini, ero ingootenggo. Nga mandega noorendo Anutro Yukanonggo, yootetokungga nga ngu, oni ene Anutro Yukani kini ngu, ene hamoo oorengo Anutro ingonduduni ingoro teweroiyi nguya, ereremo kini.

¹⁵ Oni ene Anutro Yukanidodo ngu, ene mete oo bidodo kenoro wirikowa. Ene oni Anutro Yuka kini, ngundo oni Anutro Yukanidodo oningga, nguro ingonduduni ingoro wirikoweroyi nguya ereremo kini. Ndadiro nguro, Anutro Yukani eneno kini.

¹⁶ Ene noore ngu Anutro Yukani nowoondonanimoo ootooro, ngundo Krayisro ingonduduningga ngu nooreno etuyeroote. Anutro mandeno mande, ngundiro ero ooroote.

Oni onendo Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani, nguro ingonduduni ingoro, ene mete ene ingonduduni ngu soweyoro mande inowa? Oni gurado ene mande

inoweroyi kini, ero eyingo. (Ayisaya 40:13)

3

Kristen Oniro Ko Oni Ngu Anutro Ko Oni

¹ Ye Kristen dobookurine, nondo yeno mande ero yunowonomu, ngu Anutro Yukanidodo nguno mande ngundiro, ma ewono. Kini, no oni mera ngaro ooro ingondudu tetenggoku, ngundiro ewono. Ndadiro nguro, ye Krayisro mande murinimo ngu, ye simooye owita bobodi ngundiro oruwonggo.

² Nondo ngu, kuri ye nono nangge yunoro muwooyerowono. Oowari yanggangomu ngu Anutro ingoyingo yanggango ngu, no ye ma yunoyingo. Ngu naruno, ye oowari yanggango ngundiromu nguya ereremo kini. Ataga nguya ye ma mete teyingo.

³ Nguro ngu, ye ngu ingondudu kurimingga, nguro murimo oorootenggo. Ye nowoondoyemo dobookuriyeboya boguwooro rongge sambi teweroyi muringga, ngu tero, mande gumi gumi ero oorootenggo. Yengo endeyoyingo ngu, oni Krayisro murini ma keyootenggoku, ngu ngundiro endeyootenggo.

⁴ Nguro ngu, ye ngandiro etenggo. Oni gurado ewa. No Polro oni. Etoni, oni gurado ewa. No ngu Apolosro oni. Etoni, ngundiro muringgano nguno, ye mande muri gome nenengo ngu ma keyootenggo. Kini, ye mera ngaro muri ngu keyootenggo.

⁵ Nguro ye gome ingoyi! Apolos ngu ndawu oningga? No Pol, no ngu ndawu oningga? Noore

erayaga nga ngu, ko oni nangge. Noorengo konari nguno, ye Anutro nowoondoyemo hamoo tewonggoku ngu! Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngundo noore ko songo songo yunowo.

⁶ Ngundiro nguro, no Polndo, ngu oo yuwooyi miwonoku ngu, Apolosdo ngu uru dowooro komoongootoni, ene Anutdo yeni oorero urungga yewo.

⁷ Ngundiro nguro, oni oo yuwooyi mitekungga ngu, ko oni oo komoongootekungga nguya ene oowooyari bingamiyaridodo kini. Ene oo tetoni ooretetekungga, ngu Anut enengombo nangge, ene urungga oowooyi bingaminidodo oorengo.

⁸ Oni oo yuwooyi miteku ngu, ko oni oo komoongooteku nguya ngu koyari guranangge, ereremo oorengo. Enengo eraya eraya enengomo enengomo ko teworiku, nguro uriyi nenengo ngundiro yowari.

⁹ Hamoo, noore ngu Anutya, ko gobooro teteto. Ye ngu Anutdo enengo koni, ko enengo yani, ngundiro merako ngano oorootenggo.

Kristen Oniro Ko Oni Ngu Ya Yeyingo Oni Ngundiro

¹⁰ Yo, ye Anutro yani ngundiro. Anutro sumanjeni ngu no nunootoni, nguno no ya yeyingo oni tabango ngundiro tero, no ya nonggini kuri miwono. Ngundiro tetoowe, ene oni gurado ngu ya nongginingga, ngu sanganimomo ya yewo. Ene oni bidodo gome ingonda teya ngu, ene ngu ya nongginingga, ngu sanganimomo ya gome oorengo ngu nangge yeyi. Ya ngu Anutro Kristen oni simoo bare.

¹¹ Ye ingootenggo. Hamoo, ya nonggini gagiwi merako oorooteengoku ngu yaro damoni, ero ingootenggo. Yisas Krayis ngundo nangge yaro nonggini gagiwi merako oorooteku, ngu damoni ngundiro. Damoni yanggango gura kini.

¹² Anutro ko oni, ngundo Anutro mandeni, ngu nenengo oorengo oni etuyerowaku ngu, ngu ene ya gome yanggango yeteku ngundiro. Ene ko oni gura Anutro mandeni gome nenengo ma etuyerowaku ngu, asa, ene ya biyomi yeteku ngundiro.

¹³ Arisa, Kristen oni bidadoboro koye ngu, kootuyisina engge nenengo ngundiro nangge tunootewa. Nguro mandeni wirikoyingo naruni tunootetoni ngu, de kookingo ngundiro. Ngu de kookingongga, ngundo oni bidadoboro koye songomo songomo towooyeroro wirikoyerowa. Nguno oni enengo koye kenoro ingowanggo. Oni nguro koni tewoku, ngu metemi, ngundi kini, ero ingowanggo.

¹⁴ Ene Krayisdo oni guraro koni wirikootoni, gome nenengo tetoni ngu, asa, ngu oningga ngu ene urini ngu gome oorengongga ngu yowa.

¹⁵ Ene Krayisdo oni guraro koni wirikootoni nenengo kinitetoni ngu, asa, ngu oningga nguro urini nguya ma yowa. Ene enengo keta oruweroiyiga ngu ma oonootewa. Oni ya dero oo sitowini bidado demukootoni, kingo kande oorero tooneteku ngundiro.

Kristen Oni Simoo Bare Ngu Anutro Ya Kundingiyi

16 Ye Kristen oni simoo bare, ye nangge ngu Anutro ya kundingiyi. Anutro Yuka ngu ye nowoondoye newendemo nguno oorooteku ngu! Ye bine ngu ma ingootenggo?

17 Yo, ye ngu Anutro ya oorootenggo. Oni gurado Anutro ya ngu yomburiyootoni ngu, asa, Anutdo ngu oningga nguya yomburiy-owa. Ndadiro nguro, Anutro ya ngu kundingiyi oorengo, ye nangge, Anutro ya.

Noore Oni Gura Oowooyi Ma Okoowato. Anut Doongeyimo, Ngu Kingo Oo Ngundiro.

18 Ye oo ngandiro ngu ma kabetewero. Ye kewooroyemo nguno oni gurado ene mera ngaro murimo endeyoro oode, ngunonggo ewa. No ingondudune ingoyingonedodo, ero ewa. Ene komo mera ngaro muri ngu yokoya yowooren-goya ngu, ene mete ingonduduno ingoyingo-nidodo Anutdo inootoni tunootewa.

19 Ndadiro nguro, mera ngaro ingondudu murini ngu, Anut doongeyimo ngu, muri biy-omi wenonoyingo ngundiro. Anutro mandeno nakangoyingomu, ngu ngandiro oorote.

Anutdo ingondududodo oni enengo godange muriye gura gura ngundo gosiyerooteku ngu, onindo seba bowerano nusako yootenggoku ngundiro. Eyingo. (Yob 5:13)

20 Anutro mandeno ngandiro nguya ete.

Anut Oo Bidodo Simburi Urungga, ngundo oniro ingoyingo ingonduduye ngu ingootoni, ngu engge kini tete. Eyingo. (Sam 94:11)

21-22 Nguro ngu, oni gura enengo oowooyi bingami ma ero okoowero. Pol, Apolos, Pita ngundo yengo tabango oni ootooro hoorooweyeroweroyimboroyoyeyingo. Merangga nga bidodomo gome oorootenggoku, ngu bidodo ye hoorooweyerowero oorootenggo. Oni keta oruweroyi; oni kumoowero; oo bidodo ataga oorootenggoku nga; ko oo kootuyisina tunootewaku, ngu oo ngu bidodo ye hoorooweyeroyingo.

²³ Yo, ye ngu Krayisromu, Krayis ngu Anutromu.

4

Oo Bidodo Simburi Urungga, Ngundo Enengo Ko Oni Ngu Wirikoyerowa

¹ Onindo noore yeyoro ingootenggoku ngu, noore Krayisro ko oni, ene hoorooweyingo oni, oorooteto. Noorendo Anutro mandeni kuri kombitero oruwokungga ngu yootunoro eweroyi, nguro ko oni yoyewo.

² Ko oni, nguro mamana mande ngandiro: ene komo ko gome soboworo ko tewanggo. Ngu ene ingondudu guranangge ingoro, ngunonggo ko gome tetenggoku, ngu enengo sobosobo oni, ngu etungowanggoku, ngu ko oni ngu gome nenengo.

³ Yendo bine, ngundi oni gurado, noro murine kone nguya wirikoro kenowero towoonerowaku ngu, nondo ngu ooga ngu ingootowe, kingo oo ngundiro tewa. Yo, no nenengombo nenengo murine, kone nguya wirikoro, ma kenoro ingooteno.

⁴ Hamoo, no nenengo biyomine gura ma kenoro ingooteno. Nguro ngu, no nenengombo

ngandiro ma ewano. No oni gome nenengo oorooteno, ero ma ewano. No wirikoneroweroyi ngu, Oo Bidodo Simburiga, ngundo nangge wirikonerooto.

⁵ Arisa, yendo eriri tero, oni sodedo ma wirikowero. Ndadiro nguro, Yisas ombuweroyi naruwo ngu ma tunooteyingo. Oo Bidodo Simburi Yisas, ngundo ombuyago wirikoni. Ngu naruno nguno, enendo oo ngu bidodo ooreriko oongootoni oorooteku, ngu yoro soru himimo tunoo watayewa. Onindo nowoondoyemonggo nangge, mande ingootenggoku, ngu bidodo yootunootoni tunootewa. Ngu naruno, Kristen oni guranangge nangge Anutdo bingamiye, ero okoowa.

Korind Oni Simoo Baredo Enengo Bingamiye, Ero Okooyingo

⁶ Ye Kristen konebane, nga mandega nga nondo, noore Apolosya bungomo rogo tetenggo. Ene nga mandega nga ye mete nooreno ingoya, ye ngunonggo Anutro mande muri nenengo ngu yoya gome oriyi. Yendo oni gura bingami, ero okooro, oni gura oowooyi ma wongooyi uwero.

⁷ Onendo ge goyoro oni urungga goyewo? Anut nangge. Hamoo, ge Anut kandeyimonggo, oo bidodo kuri yoro ngu, asa, ndawugaro nguro, gengo oowoongge bingamingge nangge ero okoote?

⁸ Yo, ye ngandiya ingondudu teyi, yengo nowoondoye Yuka Kundingiyimbo angetoni, nguro ye Anutro mandeni murini ngu bidodo kuri yomukowonggo. Ngundiro nguya kini. Yo, ye ingoyingo yoyi, yengo ootootooye muriye

ngundo ngandiro ingootenggo. Krayisdo omburo, simoo bare soboyeroro oodoni, ye eneya gobooro simoo bare soboyeroro oruwero ero ingoro ngu, asa, noorendo ye koye tero soboyeroweroyi, ngu ma ingowero. Ngu hamoo tetoni ngu, asa, noore Kristen oni bidodo simoo bare soboyeroweroyi koyi, ngu tewato. Ene yendo ingoyingo yootenggokungga, ngu nenengo kini.

⁹ Nondo ngandiro ingooteno. Anutdo noore Aposel yoyewoku, ngu oni kootuyesina oorootenggoku ngundiro. Anutdo oni bidodo, ko Engel oni nguya doongeyemo noore ro-goyerowoku, oni yureyi kumoowero tetenggoku ngundiro.

¹⁰ Oni gidaregado nooreya ngandiro ingootenggo. Noore Krayisro oni oorootetoku, ngu wenonoyingo oni, ero ingootenggo. Ene yengombo ngu ngandiro ingootenggo. Noore Krayisnonggo ingoyingo urunggadodo, yanggangonanidodo, owoonianidodo oorooteto, ero ingootenggo. Ene yendo nooreya nguya ngandiro ingootenggo. Ene yanggangoye owooyedodo nguya kini, ero ingootenggo.

¹¹ Kurimonggo mayero, nga naruno ngano nguya noore oowariro kumooro, sonoro hahang-ero, towi kumbaro ingoro wenonootooye, kand-eye oondookero yutoro oweyerootoyi, noore nenengo bibitero oruweroyi musinani kini.

¹² Noorengombo kandenanimbo ko yanggango teteto. Oni noore yomooyunoro mande etenggoku ngu, noorendo ene hoorooweyeroro Anutno yemboongetooye, kumanadodo tetoyi,

ngundiro yemboongeyingo. Oni noore yomburiyeroootenggoku ngu, noorendo kowuri ngu koorowooteto.

¹³ Ene nooreya mande biyomi oorengo ngu etenggoku ngu, ene noorendo ngu ayibi mande ememonggo eneno gumi eteto. Noore ngu mera bidodoboro kitikata, ngundiro oorengo tero oorooteto. Noore oni bidodoboro sugabo ngundiro teteto. Noore kurimimonggo ngundiro oodooye omburo, ataga oorooteto.

Korind Oni Simoo Bare Ene Komo Polro Murini Ngu Nangge Teyi

¹⁴ Nondo nga mandega nakangootenoku, ngando ye oyimoyeroni ero kini. Kini, ye noro simoone, nguro yengo nowoondoyi tero nguro, nondo yengo ingonduduye ngu yanggango teyunowero nakangooteno.

¹⁵ Yengo sobosobo oni ngu ma kandangeweroyi, oowooyingga oorengo, ngu Krayisro mande murinimo soboyeroweroyi, ene yengo Awaye oowooyingga kini. Ene Yisas Krayisro murinimo ngu, nondo nangge yengo awaye oorooteno. Yo, nondo Anutro Mande Keta Mesarango, ngu yeno koretero wesiyoro etoowe, ye nowoondoyemo hamoo tewonggoku, nguro no yengo awaye.

¹⁶ Nguro ngu, no ye eririyeroootenoku ngu, ye noro murine, ngu yoya kenoya, ngundiya teyi.

¹⁷ Ngundiro nguro, nondo Timooti nguro gome ingootenoku, ngu nenengo nangone ngundiro sureyootoowe, ye tanggeyimo oorowute. Ngu ene Urungga Oo Bidodo Simburiga, nguro newendemo hamoo teyingo. Ngundo Krayisro mande

murini nondo etuyeronoku, ngu soweyoro etuyerowa. Etuyerooni, nguno yengo nowoondoye ngu yokutuwooni, ye ngunonggo nondo Krayisro oore muriningga keyootenoku, ngaro ingondudu tero ngu keyowanggo. Nondo Kristen oni simoo bare ende bidodomo etuyerooni, Timootiro murini nguya ngundiro.

18 Oni gidaregado ye kewooroyemo ene ngundiro ingootenggo. Pol, nooreno ombuwero ma ingoote. Ngundiro ingoro, nguro ene ootoogero, windawinda tero endeyootenggo.

19 Ene no yeno sodedo oorowuweroyi ngu, Oo Bidodo Simburi ngundo ingootoni ngu, asa, no ye tanggeyemo sodedo oorowuwano. Ngu naruno nguno, no windawinda tero endeyootenggoku oni nguro mandeye wirikowano. Enengo mandeye ngu enggedodo bine, ngundi kingo mande nange? No ene kewooroyemo oode ngu, asa, ngu enengo mande ngu wirikowano.

20 Ene Anutro mande muriningga, ngundo oni simoo bare enengo soboyerooteku, ngu kingo mande nange kini. Anutro enengo oni simoo bare yanggangoni yunootoni, nguro ene mete enengo oo tewero ingooteku, ngu nange keyootenggo.

21 Yendo ndadiro muringga, nguro ingootenggo? Nondo omburo, yeno manggaru tero, ngunonggo mamanayerowano, bine, ngundi nowoondone imakeyingo ayibidodo murini nguro Yukadodo oorowuwano, bine? Ye yengombo ngandiya ingoyi.

5

*Sebobarese Muri Biyomi Ngu Korind Kristen
Kewooroyemo Oruwo*

¹ Mande binga ngandiro ingowono. Ye ke-wooroyemo nguno, erambarisa oruweroyi muri ngu yomburiyootoyi ingowono. Ngu muringga ngu, oni sowe gidarega kewooroyemo, ngu muringga ngu kini. Ngu ngandiro: Oni gurado, enengo eweyi nguro bareyi kootungga ngu woosooro yowo.

² Nguro, ye mande konokono tero oorootenggo! Ye komo mera utoro windawinda tetenggoku, muringga ngu yokoya, nowoondoye yowooren-goya, weti mbumbuwa ye kewooroyemo oorooteku, nguro sendo moguru teya oriyi. Ye komo oni ngundiro muri biyomi tetekungga, ngu owetoyiga toongeni, ene yeya ma yowuruwooro oruwero!

³ Hamoo, no yeya ma oorooteto. Ene noro nowoondone ngu yeya oorooteku, nguno oni ngundo muri biyomingga tewoku, nguro mandeni ngu no kuri kenoro wirikoro ingowono.

⁴⁻⁵ No kuri ngandiro ewono. Ye Oo Bidodo Simburi Yisas oowooyimo ko enengo yanggango-nimo yowuruwootenggoku naruno ngu, noro ingondudune nguya yeya oruwa. Ngundiro nguro, ye ngu oningga ngu yoro, komo Setanro kandeyimo yeyi. Nguro ngu, enengo mbumbuwaro murini ngundo yomburiyowa. Ngundiro tetoni ngu, asa, Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani Yisas, nguro narunimo gaboyi yowa.

Korind Kristen Onindo Oni Biyomi Komo Oweyi

⁶ Yendo mera biyomi utoro windawinda tetenggo. Ngu muri gome nenengo kini. Ngu ngandiro: Ene oni gura weti mbumbuwa tero oruwaku ngu, ngundo ngu ye Kristen bidodo nowoondoye yomburiyomukowa.

⁷ Ngundiro nguro, ye komo weti mbumbuwa ye kewooroyemo oorooteku, ngu andangeya yokoyi. Ye ngundiro tero, nowoondoye metemi nenengo oruwanggo. Ndadiro nguro, Anutro Sipsip ngu, Krayis ngundo kuri wooro yero, noorengo weti mbumbuwadodo kumooyingo.

⁸ Yudaro kundingiyi ngu kenoweroyi naruno ngu, ene Yis yano oorooteku andangero yokoro, ene oomanongoyingo kingo kayingo. Ngundiro nangge, noore nguya komo noorengo weti mbumbuwa kewooronanimo oorooteku, ngu bidodo andangero yokowato. Noore ngundiro tero, asa, noore mete Krayisya siyero enengo murini gomemu keyowato.

⁹ So uyi gurano, no kuri yengo nakangowonoku ngu, ngandiro ewono. Ye oni sebobarese muri biyomi tetenggoku, nguya ma siyero, dobooye tero gobooro ma oruwero. Eyingo.

¹⁰ Ene oni bidodo mera ngaro, oni ene sebobarese muri ngu oo kenoro kenomayingootenggoku, oni ganayeroro kingo oo duwoo yoweroyi, oni ene mera mbooro biyomi nguno yambo mande tero ngu keyootenggoku, ye yoyokoro songo oruweroyeri ereremo kini. Hamoo, ye oni bidodo ngundiro muri biyomi ngu hamoo yokoro ngu, asa, ye komo nga merangga nga hamoo oorengo yokowanggo.

¹¹ Ene nondo mandega nakangowonoku, nguro

damoni ngandiro. Ye oni gurado Kristen do-boone etoni, ene ngu oningga nguro murini biy-omi ngu ngandiro: sebobarese muri ngu tero; oni guraro oo kenomayingoro; mera mbooro biyomi nguno yemboongero; oni gidaregaya kootuyesina mande ero; ene biya sono urungga nero wenonoro endeyoro; oni guraro oo ngu kingo sobiyoro yooteku ngu, ngu oningga nguya yeya ma siyero oruwero. Kini, ye ngundiro oni nguya, oowari gobooro ma newero.

¹² Oni Krayisro murini ma keyootenggoku ngu, wirikoyeroweroyi kongga ngu noromu bine? Kini, Anut enengo ko nange. Ene oni yengo ke-wooroyemo Kristen murimo oorootenggoku ngu, yengombo koyi teya wirikoyeroyi.

¹³ Yo, oni Krayisro murini ma keyootenggoku ngu, Anutdo wirikoyerowa. Ene Anutro mandeno ngandiro ete.

Ye kewooroyemo oni ngundiro biyomi ngu an-dangeya yokoyi. Ero eyingo. (Dutoronomi 17:7; 19:19; 22:21; 24; 24:7)

6

Kristen Dobooyi Yoro, Kootno Ma Wirikowa

¹ Ye kewooroyemo nguno oni gurado Kristen dobooyi guraya bine mandedodo tetoningga ngu, ene Gabumanno oororo Koot ma tewero. Kini, ene komo Kristen oniro yowuruno dobooyiboya mandeyari ngu yomosiyori.

² Wirikoweroyi naru wengamo nguno, noore Kristen simoo bare ngundo mera bidodomo oni simoo bare bidodoboro mandeye wirikowato. Ye

bine, ngu ma ingootenggo? Yo, hamoo, ngundiro teweroyi tetoni ngu, asa, ye mete mande bobodi ngundiro ngu wirikoyi.

³ Wirikoweroyi naru wengamo nguno, noorendo Engel oniro mandeye ngu wirikoyerowato. Ye ngu ma ingootenggo, bine? Yo, ngu hamoo tetoni ngu, asa, ye mete mande bobodi ye kewooroyemo oorooteku, ngu wirikoyi.

⁴ Nguro ngu, Kristen oni gura ene bingamini kini, ngundo nguya ene mete mande bobodi ngundiro ngu wirikoweroyi ingoyingonidodo. Ndawugaro, ye ngu mande ngu yoro Gabumanno oorowutenggo?

⁵ Nondo nga mandega etenoku nga ngu, oyimoyeroni, ero eteno. Ndadiro nguro? Ye kewooroyemo nguno oni gura, ene mande wirikoweroyi ma oorootu, bine? Ngundo dobookuriye erayaga nguro mandeyariga tunootewoku, ngu ma wirikoro yomosiyowa, bine?

⁶ Ene ye ngu muringga nguno nangge, Kristen dobooye gurado, Kristen dobooyi yoro, oni Krayisro nowoondoyemo hamoo ma teteng-goku, doongeyemo mande wirikoyingo onino oorowutenggo.

⁷ Ingoyi. Ye Kristen oni dobookuriye yoyoro, Gabuman mande wirikoyingo onino yoyeteng-goku ngu, ye Kristen onindo yengo kewooroyemo muri nenengo ma tero etuyerootenggo. Ene oni gurado ye yomburiyerooni, ye nguro ma ingowero, ngundi oni gurado yengo oo yomukootoyi, ye nguro gumi ma tewero. Ngu

muringga ngundo ngu, oni Kootno mandeni wirikowero ingooteku muringga ngu dagate.

⁸ Ene yengombo ngu, muri biyomi tero, oni gidaregaro oo kingo sobibiyoro yootenggo. Yo, yengombo yengo kewooroyemo Kristen dobookuriye oorengo, nguno nguya ngu muringga ngu tetenggo.

⁹⁻¹⁰ Oni ene muri biyomi tetenggoku ngu, ene Anut Oo Bidodo Simburiga, ngundo endega enengo oni simoo barero sobowooteku, ngu ma yowanggo. Ye bine, ngu ma ingootenggo? Kinite-toni ngu, yengombo yengo nowoondoye kingo ganangootenggo. Oni ene buribari sebobarese tero endeyootenggo; oni ene mera mbooro biyomi nguno yemboongetenggo; oni ene erambarisa muri yomburiyootenggo; simoondo enengo nangge, simoo dobooyeboya ebe korokoro tero endeyootenggo; simoondo oyimo mande, ngu oni gurano tetenggo; yakaka onindo muri biyomi tetenggo; oni guraro oo kenomayingootenggo; oni biya sono gome gome nero, nguro mboorombo yoyoote; oni dobooyi yomooyunoro kootuyesina mande ete; oni ene dobooyiboro oo kingo sobiyoro yoote; ngu oni ngundiro ngu bidodo Anut Oo Bidodo Simburiga, ngundo endega, enengo oni simoo barero sobowooteku, ngu ma yowanggo.

¹¹ Ye gidarega kuri ngu oni ngundiro oruwonggo. Ene yengo weti mbumbuwaye nowoondoyemo ngu sonoworo andangeyunootoni, ye oni nenengo kundingiyi tunooteyingo. Anutdo ye ngu enengo soreyeroro yootunoro, kumana yunoro yootunoyeroyingo. Noorengo Anutga,

ngundo Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani Yisas Krayis, nguro oowooyimo, ko Anutro Yukanimo nguya oni nenengo, ero ewo.

Noorengo Gowenani Kundingiyi

¹² Hamoo, ene oo gidarega Anutro mande ma yomburiyooteku ngu, ngu oo ngu no bidodo mete teweroyi ingooteno. Ene oo gidaregado hoorooweneroweroyi kini, ngu yokootoowe, ngundo ma sobonerowa.

¹³ Oni gidaregado etenggo. Oowari ngu kawuyemboromu, kawuye ngu ene oowariromu. Ene ngundiro ero simoo bare etuyerooyi, ene sebobarese muri biyomi ngu mete teweroyi ero, ngu nangge tetenggo. Ene oowari oo ngu goweyega, ngaro sodedo kinitewa. Ene Anutro goweyega ngu muri biyomi teweroyi nguro ma yeyingo. Kini, ene goweye ngu Oo Bidodo Simburiga, ngu enengomu nangge.

¹⁴ Anutro yanggangoni, ngundo ene kuri Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngu merenonggo yokutuwootoni ko keta ootoogeyingo. Ngu yanggangongga ngundo nangge, noore nguya yokutuyerowa.

¹⁵ Ye Kristen oni ngu ye Krayisya guranangge. Ye bine ngu ma ingootenggo? Ngu hamoo nguro ye mete goweye yoro sebobarese murimo yewanggo, bine? Kini, ye nowoondoye Krayis inoro, ko goweye yoro, sebobarese muri nguno yeweroyi nguya kini.

¹⁶ Oni ene ooreko ooreko bare ngu dowooro boogomooro werewariku ngu, ene goweyari ngu

yeri guranangge tewa. Ye bine, ngu ma ingootenggo? Anutro mandeno ngandiro nakan-goyingo.

Ngu simoo bare erayaga ngu goweyari guranangge tunootewa, ero eyingo. (Yenisis /Stat 2:24)

¹⁷ Ene oni gura Oo Bidodo Simburi nguya yowuruwooro oruwariku ngu, ene nowoondoye gurananggemo oorooteri.

¹⁸ Ye komo sebobarese muri ngu sodedo yokoya sayi! Weti mbumbuwa gumi bidodo onindo tetenggoku, ngu goweye sanganimu tetenggoku ngu biyomi. Ene sebobarese muri, ngu goweye newendemo ngu yeyi biyomi yete. Ngu muringga ngu, Anut doongeyimo ngu biyomi oorengo.

¹⁹ Ye bine, ma ingootenggo? Yengo goweye ngu Yuka Kundingiyi nguro ya. Anutdo ngu ene Yuka inoro, enengombo ngu nowoondoyemo uro, nguno oorote.

²⁰ Ngundiro nguro, ye ngu yengomu kini. Anutdo uri urungga oorengombo, ye uriyeroro yoyowoku, nguro komo yengo goweyega ngu Anut inootoyiga, Anutro bingami eya okooni.

7

Erambarisa Tewateroyi Nguro Muri

¹ Ataga, no yendo mandega nakangoro nunowonggoku, nguro gumi nakangoro yunooteno. Ngu ngandiro: oni gura ene bare ma yoyingongga ngu, ene gome.

² Ene sebobarese muri biyomi urungga oorote. Ngundiro nguro, oni simoo enengomo enengomo baredodo tero oruwanggo. Ngundiro

nangge, bare nguya ene kamesumooyedodo tero oruwanggo.

³ Simoo goweyi ngu, enengo bareyiboromu, kameyimbo ngu ma sorengowero. Ngundiro nangge, bareyi goweyi ngu kameyimboromu, bareyibo ngu ma sorengowero.

⁴ Bare goweyi ngu enengo nangge kini, ngu kameyimboro nguya. Simoo goweyi ngu, bare-boro nguya.

⁵ Yari erambarisa teya ngu, gurado gura ma kootu inoro, goweyi ma sorengowero. Yo, yaringo eraya eraya nowoondoyari guranangge yero, naru bodaga nangge kundingiyo ootooro, nguno Anutno yemboongewero, ngu mete. Nguno ngu, yari Anutno yemboongewari. Ene kootuyisina, yari goweyari ko gobooro yero yowuruwoowari. Yari ko ma yowuruwooro gobooro oodori, nguno goweyari gome sobowooweroyi ereremo kini tetori, nguno Setando towooyerowa.

⁶ Ene yendo erambarisa teweroyi muringga, nguro nono sumoo ewonggoku, nguro nondo ngandiro eteno. Nga ngu mamana mande oorengo kini.

⁷ Nondo ngandiro ingooteno. Simoo bare bidodo ngu nondo bare kini oorootenoku, ngandiya oriyi, ero ingooteno. Ene Anutdo ngu simoo bare gidarega yanggango yunooteku ngu, ene mete gosiyi ootooro goweyi sorengoro, ene erambarisa teweroyi, nguro ene ma ingowa. Ene simoo bare gidarega ngundiro ingonduduye yanggangoye kini ngu, asa, ene erambarisa teyi.

⁸ Asa, oni erambarisa ma teyingo ngu, ko bare

kameyi kuri kumooyingo, nguro nondo ngandiro eteno. Ene nondo gosiyi oorootenoku, ngandiro oruwanggoku ngu, ene ngu gome.

⁹ Ene yengombo nowoondoye goweye ma sobowooweroyi, ingoro ngu, ene mete kamebare tewanggo. Yo, ye mete erambarisa teyi. Kinite-toni ngu, doongeye uru teyingo muri biyomi ngundo yengo goweye sobowoowa, ero eteno.

¹⁰ Oni erambarisa tero oorootenggoku, nguro no nga mamana mandega nga, ero yunooteno. Nga ngu, noro mamana mandene kini, nga ngu Oo Bidodo Simburi Simbunani, nguro mamana mande ngu eteno. Bare ngu, ene komo kameyi ma yokowero.

¹¹ Ene baredo kameyi yokoro ngu, ene komo kingo orini. Yo, ene gosiyi oruwa bine, ngundi ene ko enengo kameyimo ko ooroya nowoondoyari gobooro yeya oriri. Simoondo nguya, ene bareyi owero ma yokowero.

¹² Nga mandega nga, Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani, nguro mande kini, nondo nangge ngandiro ingoro eteno. Ene Kristen doboonani gura bareyi Krayisro newendemo hamoo kini, ngundo Kristen doboonani guraya oruwero etoni ngu, asa, ngu simoongga ngundo enengo bareyi ngu ma owero yokowero.

¹³ Ene bare gura kameyi ngu Krayisro newendemo hamoo kini, ngundo bareyi yokowero ma ingootoni ngu, asa, bareyibo ngu simoongga ngu ma yokowero.

¹⁴ Ye ingoyi! Simoo ene newendemo hamoo kini ngu, ene bareyi newendemo hamoo teyingo nguya woorogongoro ngu, ene kumanadodo

yootunootoni tunootete. Ndadiro nguro, enengo bareyi ngu newendemo hamoo teyingo. Ngundiro nangge, bare ene newendemo hamoo kini, ene kameyi newendemo hamoo teyingo nguya woorogongoro oorooteriku, nguno ene kumanadodo yootunootoni, tunootete. Ene ngundiro ma tero ngu, enengo simooye nguya, ene kumanadodo ma tunootewanggo. Ene nowoondoye hamoo tetenggoku nguro, enengo simooye, ngu Anutdo kumanadodo yoyeni tunootetenggo.

¹⁵ Ene onendo newendemo hamoo kini, ngundo erambarisa muri ngu yokowero tetoni ngu, ye ma soreyerowero, nguno yokoyi. Ngu simoongga, ngu toongewero tetoni ngu, asa, enengo Kristen bareyiga ngu ma sorengowero. Ngundiro toongetoni, Kristen barega ngu, ene mete gosiyi orini, eneno kowuri kini. Ngundiro nangge, ngu bare toongewero tetoningga ngu, asa, enengo Kristen kameyingga ngu ma sorengowero. Kini, Anut doongeyimo, ene mete yokootoningga toongeni. Anutdo noore nowoondonani imakeyingo murimo oruweroyi, nguno negoyeroyingo.

¹⁶ Bare ge ndadiro tero, kamengge Kristen murimo yowa? Simoo ge ndadiro tero, ge Kristen murimo barege yowa?

Noore Komo Anutdo Muringga Kuri Yunoyingonga, Nguno Nangge Oruwato

¹⁷ Asa, ene Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngundo ingoyingo songo songo, ko songo songo bayetero yunoro, nguno

negoyerowoku, ngu gome dowooya teyi. Ye erambarisa tetenggoku, ngundi gosiyi oorootenggoku ngu, yengo muriyengga Anutdo ero yunowoku, nguno nangge oriyi. Nguro, no ende bidodomo Kristen oni simoo bareno, nga mamana mandega nga nangge, ero etuyerooneno.

¹⁸ Ene oni gura moondeyi yomosiyoyingo sunggidodo, Anutdo ngu negongoro yoyingo tetoni ngu, asa, ene ngu sunggi ngu goweyimo oorooteku, ngu ma andangero yokowero. Ngundiro nangge, oni gura moondeyi ma yomosiyoyingo ngu, Anutdo ngu negongoro yoyingo tetoni ngu, ene ngu sunggiga ngu goweyimo yeweroyimboroma ewero.

¹⁹ Moondeye yomosiyoyingo sunggiga ngu, ko moondeye ma yomosiyoyingo nguya, ngu kingo oo ngundiro. Ene Anutro mamana mandeni ngu keyoweroyi, ngu gome nenengo oorengo.

²⁰ Oni gura ko gurano oodoni, Anutdo ngunonggo negongoro yootoni ngu, ene komo ngu kongga, nguno nangge orini.

²¹ Ge kingo kirikiri ko nangge tero oodoyi, Anutdo ngunonggo negogerooningga ngu, asa, ge nguro nowoondoge ma kowuri yewero. Ene ge oore gurano kingo kirikiri ko teweroyi, ngu yokoweroyi oore kenoya ngu, ge mete ngundiya teya, ngu oorega ngu keyo.

²² Ngu ngandiro: ene kirikiri oni gura oowooyi kini oodoni, Anutdo ngunonggo negongoro yootoni ngu, ene Anut doongeyimo oowooyidodo tunootewa. Ngundiro nangge, oni gura oowooyi bingamidodo oodoni, Anutdo ngunonggo negongoro yootoni ngu, ene Krayisro kirikiri

oni tunootero oruwa.

²³ Anutdo enengo urini urungga oorengombo ye ko uriyeroro yoyoyingo. Nguro ye oni gidarega yoyokootoyi, ngundo yengo ingonduduye ngu sobowooro, ngunonggo biyomimo teyunowero. Kini, Anutdo yengo ingonduduye ngu nangge sobowooni.

²⁴ Ye Kristen dobookurine, kono ngundiro nguno oodoyi, Anutdo ye negoyeroro yoyingo ngu, ye komo ngu konggano ngundiro oodoyi, Anutdo ye hoorooweyerowa.

Oni Kamebare Ma Tetenggoku, Nguro Mandeye

²⁵ Ene, ye bare oore simooya ma wereyingo, yengo mamana mandega Oo Bidodo Simburi Urungga, ngunonggo ma yoyingo. Ene nondo nenengo ingondudune ewano. Anutdo noro sumange tenunoyingo ngundiro, ye nguya noro mandene nga nowoondoye hamoomonggo ingoyi.

²⁶ Nondo ngundiro muringga ingootenoku, ngu metemi. Ataga, nga naruno ngano kowuri urungga tunootete. Ngundiro nguro, ye ataga oorootenggoku, ngundiya nangge, ye bidodo gome oriyi.

²⁷ Ge baredoya gobooro oorooteri, bine? Ngundiro tetoningga ngu, ge bare ngu yokowero ingondudu ma tewero. Ge bare ma yoyingo, bine? Ngu mete ge baredoro ma ingondudu tewero.

²⁸ Ngundiro nguro, ge bare yowaku ngu, weti mbumbuwani kini. Ene bare oore, ene kameyidodo tewaku nguya, ngu wetini kini. Ene simoo bare erambarisa tewanggoku ngu, ene

mera ngano kowuri urungga yowanggo. Nondo ngundiro kowuringga yeno tunooteweroyi nguro eteno.

²⁹ Ye Kristen konebane, nondo ngandiro eteno. Naru ootutete. Nga naru bodaga, ngaro ye ngandiya teyi. Ene ye baredodo ngu, ataga ngano ngu, ye komo Anutro ko nangge teya, gosiyi ngundiya oriyi.

³⁰ Oni sendootenggoku ngu, ene komo ingowanggo. Ngu sugi ma oruwa, eya ingoyi. Oni ene oni oni tetenggoku ngu, ene komo nguya ingoyi. Ngu sugi ma oruwa, ero ingootenggo. Oni oo uriyootenggoku ngu, ene komo nguya ingoyi. Ngu kingo oo ngundiro, ero ingootenggo.

³¹ Oni ene mera ngaro oo nguro koyi tetenggoku ngu, ene komo mera ngaro oo ngu gome ma dowootoyi, sugi ma oruwa. Ndadiro noore ingooteto. Nga merangga ngaro, oo ngu kinite-mukowa, ero ingooteto.

³² Nondo ngu ye oo oowooyinggado ingonduduye ma yomburiyowero, ero ingooteno. Oni ene bare ma yoyingongga ngu, ene Oo Bidodo Simburi Simbunani, nguro murini, nguro ingondudu urungga tete. Ene Oo Bidodo Simburi Urunggado ingooteku, ngundiro tewero ingoote.

³³ Ene oni bareyidodo tero ngu, ene mera ngaro oo nguro ingondudu urungga tete. Yo, naru gumi ene Anutro koni nguro ingondudu tero, ko naru gumi ene mera ngaro oo nguro ingondudu tete. Yo, ene bareyibo muringga ingooteku, ngundiro tewero ingoote. Ngundiro nguro, enengo ingonduduni tege eraya tunootete.

³⁴ Bare oore ma kameteyingo ngu, ene Oo Bidodo Simburi Simbunanimboro murini, nguro ingondudu urungga tero, nguro ingonduduni newende bidodo ene inoni. Ene bare kameyidodo nguro ingonduduni urungga ngu, ene ndadiro muringga tetoni, nguno kameyi oni oni teweroyi, nguro ingoote.

³⁵ Nondo nga mandega etenoku nga ngu, ye hoorooweyerootingga, gome oriyi, ero nguro eteno. Nga mandega nga, ye sureyeroro kini. Nondo ngu ye gome nenengo ootooya, ngunonggo suwooyi sano Oo Bidodo Simburi Simbunani, nguro koni ngu nangge teyi. Ye oo gura gurano yengo ingonduduye nguno ma yewanggo.

³⁶ Ene oni gurado enengo bare gura soren-gootoyi oodoni, ene ngu sobowooro enengo goweyi sorengoro, ma oruweroyi tetoningga ngu, asa, ene mete sodedomangge bareyiga ngu yoya gobooro oriri. Ngu Anut doongeyimo, weti mbumbuwa kini. Ene enengo bareyi sodedo ma yoro, nguno enengo barega sorengoyingo nguya torige endeyoro ngu, asa, Anut doongeyimo, ene weti mbumbuwa tewa.

³⁷ Ene oni gurado enengo newendemonggo yanggango ingootoni, oo gurado ene ma erirینگootoni ngu, ene mete enengombo enengo ingonduduni ngu sobowoweroyi, ngu ene mete bare ngu yokooteku ngu, ene metemi oorengo.

³⁸ Ngundiro nguro, oni gurado ngu bare ooregaku yoro bareyi tewaku, ngu muri gome tewa. Ene oni gurado bare ma yowaku ngu, muri gome nenengo oorengo tewa.

³⁹ Ene bare guraro kameyidodo tero oodoni, ngu barega ngu ene kameyimboya gobooro oode oode oororo, kameyi kumooteku nguno wenga. Ene kameyi kumootoni barega ngu kingo ootooro ngu, asa, ene mete simoo gura yowa. Ene kame tewero ngu, ene komo Kristen simoongga yoni.

⁴⁰ Ene nondo ngandiro ingooteno. Ene barega ngu kameyi kumootoni kingo oorooteku ngu, ene mete oni onidodo teya kingo orini. Anutro Yukani ngundo mandega nga etunerootoni bine, ngunonggo eteno.

8

Mbooro Godange Nguno Nusako Karo Wooro Yeyingo

¹ No ataga nusako mbooro godange nguno karo wooro yero yemboongetenggoku, nguro mande murini ewero. Noore ingooteto. Noore ingoyingo urungga moore, ete. Ene ngu ingoyingo urungga ngundo yoyeni oni gidaregano windawinda teweroyi muri teyingo, ero ingooteto. Ene oni gidaregano nowoondoyi teweroyi muri teyunoro hoorooweyerootooye ngu, oni mete ngu Anut gome yanggango keyowango.

² Ene oni gurado enesu nangge oo guraro ingoro, no oo ngu teweroyi no bidodo watayi ewaku ngu, ngu nenengo kini. Kini, ene mete nguro ingondudu urungga gura yowa.

³ Ene oni gurado newende Anut inootoni ngu, arisa, ngu oningga nguro Anutdo gome ingoote.

⁴ Asa, mbooro godange nguno nusako karo wooro yero yemboonger netenggoku muringga,

nguro nondo ngandiro eteno. Noore ingooteto. Anut oorengo guranangge, ngundo nangge oorooteku ngu! Anut gura hamoo oorengo kini, ero ingooteto.

⁵ Oni gidarega ingootenggo. Hamoo, oombooro oowooyingga, ngu merako ngano, sambono nguya ngu anut, ero ingoro, nguro ene oo bidodo simburi, ero etenggo.

⁶ Ene noorengo Anut ngu guranangge oorengo ooroote. Ngu noorengo Awanani noore enengomu oorengo. Nguro oo bidodo enenonggo tunooteyingo. Anutdo Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngu Yisas Krayis yeni, ngundo oo bidodo yero, nooreno keta oruweroyi yunootoni, nguro noore mete Anutya gobooro ooroote.

⁷ Ene oni gidaregado suwooyi sano oombooro godange nguno, ngu muringga ngu keyoro, nguro ingondudu tetenggo. Ngundiro nguro, Kristen onindo ngu nusako songgiwi ngu, ene kuri oombooro godange, nguno wooro yeyingo ngu netenggoku, nguro nowoondoyemonggo tege eraya ingootenggo. Nguro nowoondoyemo ingootenggoku, ngu mbumbuwa tetenggo.

⁸ Hamoo, oowarimbo yoyoro Anut tanggeyimo ma oorowuwato. Noore oowari nero, ngundi ma nero nguya, ngundo Anut doongeyimo ma hoorooweyerootoni, noore nenengo tunootewato.

⁹ Ene ye ingonda teyi! Yendo nga oowari nga yengombo mete neweroyi ingootenggoku, ngundo oni yanggangoye kini, nguro nowoondoye yomburiyerooyi ngu, ngundo yeni ene tootokiyerooyi soretayi, arisa, ngu muri ngu

nenengo kini.

¹⁰ Ene ge Anutno nowoondogemo hamoo tero, ngunonggo ge ingowa. No oo bidodo mete newano. Ngundiro ingoro, ge godange anut nguro yemboongeyingo yano uro, nguno ge bibitero oowari nete. Ge netoyi, oni gura ene newende yanggango kini, ngundo ge geyoro, ene nguya newendemonggo godange anutro oo karo yeyingo ngu newaku ngu, asa, gedo ene yeyi biyomi yete. Ndawugaro nguro, enengo newendemo tege eraya ingoote.

¹¹ Ye kenoyi! Yengo ingoyingo urungga nguno, noore mete oo bidodo nemukowato, ero ingootenggo. Ye ngundiro tetenggoku ngu, ngundo ngu oni newendemo hamoo yanggango kiningga, ngu yendo ene yomburiyoote. Ngu doboonanningga yendo newende yomburiyootenggoku, nguro Krayisdo ene nguya ko yowero kumooyingo.

¹² Ene Kristen dobookurinani gidaregaro nowoondoye ma himi yetoni, nguro ene yanggangoye nguya kini, yendo ngu weti mbumbuwaga ngu tetoyi, nguno ngu enengo ingoyingo tegedodo tero yomburiyerootenggo. Ngundiro murimo nguno ngu, ye Krayisno weti mbumbuwa tetenggo.

¹³ Ngundiro nguro, oowari ngundo tetoni, doboone ene weti mbumbuwanano utoni ngu, arisa, nondo nusako songgiwi ko ma newano. Naru bidodomo nguya, no doboone newende yewe weti mbumbuwanano uwaku, nguro ngu ma tero newano.

9

Anutro Ko Oni Ene Ndawu Ooga Mete Tewanggo

¹ Oni gidaregado noya etenggo. Ene oowooyi-dodo kini, ko ene Krayisro Aposel nguya kini, etenggo. Ngu mandega ngu hamoo kini. No enengo Aposel oorengo. No nenengo doongenembo Yisas noorengo Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani ngu kenoyingo. Nguro nondo Urunggaro mandeni yeno wesiyoro etoowe, ye ngu ingoro nowoondoyemo hamoo tetenggoku ngu! Nguro ngu, ye noro konemo oowari enggeteku ngundiro.

² Ene oni gidaregado noya ngandiro ingootenggo. Pol ngu Aposel kini. Ngundiro ingootoyi, ene yendo noya Aposel oorengo eya ingoyi, ero ingooteno. Nondo Oo Bidodo Simburiga enengo mandeni eweroyi rogonerootoni, no Aposel ko tewonoku, nguro sunggiyi ngu, ye Anutro nowoondoyemo hamoo teyingo ngu.

³ Oni gidaregado no noyoro, mande wirikoyingo onino noyetoyi, nguro mandeye gumi ngandiro ewono.

⁴ Aposel oni gidarega ene Anutro mande wesiyoro eweroyi ko tetoyi, nguro onindo oowari, sono nguya, yunootoyi netenggo. Nguro ngu, noore nguya mete oowari sono oo ngu yunootoyi newato.

⁵ Aposel gidarega, Oo Bidodo Simburi Yisas nguro dobookuriyi, ko, Sipas, oowooyi gura Pita nguya baredodo ko tero endeyootenggo. Noore

nguya baredodo ko tero ma endeyoweroyi, bine? Kini, mete baredodo ko teweroyi.

⁶ Noore Banabasya ngu Anutro mandeni ero nguro koyi teteroku, ene naru gumingga ngu, nenengo kandenembo no digi beye yoweroyi koyi tetenoku, ngunonggo oowari yoro netero. Ene Aposel oni gidaregado ngu, enengo kandeyebo ko tero, ngunonggo oowari ma yootenggo. Nguro ngu, noore nguya mete ye kandeyemonggo oowari yoro newaro.

⁷ Ndawu oninggado ene me oni tero, ngunonggo enengombo oowari erewero nero endeyowa? Kini, enengombo oowari erewero ma yoro newa. Ngundiro nangge, ndawu oninggado ene oowari koyi tero, ngunonggo engge ma yoro newa? Kini, oowari koyi teteku, nguro engge yoro newa. Ndawu oninggado, ene Bulmakawu boga ngu sobowooro, nguro koyi teteku, ngundo ene nonowo winggoro urumi yoro ma newa, bine? Kini, ene Bulmakawu nguro nonowo winggoro, mete newa.

⁸ Nondo bine, oniro ingondudu ngu keyoro mande ngandiro eteno? Kini, mamana mandeno, ngundiro mayete.

⁹ Mosesndo mamana mandeno ngandiro nakangoyingo.

Bulmakawu ngu nggire oowari ngu wongootoni, besoweroyi naruno, ngu manggowo ma ukingowero. Eyingo. (Dutoronomi /Lo 25:4)

Anutdo ene Bulmakawuro nangge nguro nowoondoyi teyingo, bine? Kini, noorengo eyingo. Ngu naruno nguno, noore Anutro koni

tetooye ngu, asa, yengo ko ngu oowari sono nguya noore yunootoyi newato.

¹⁰ Mosesndo noore nguya bine, eyingo? Yo, nga mandega nakangoyingongga nga ngu, noorengo eyingo. Oni ene ko tero, ene oowari miteku ngu, nguro engge ngu kootuyisina gidarega enengo neweroyimboro yowa.

¹¹ Arisa, noorendo Yuka Kundingiyi nguro oo yuwooyi, ngu ye kewooroyemo kuri miwootoku ngu, yebana gowenani ngaro oo ngundo noore hoorooweyeroro yunoweroyi ngu mete.

¹² Oni gidaregado yeno hoorooweyeroyingo, oo yowero sumoo etenggoku ngu, asa, noore nguya oo ngu, komo mete yoweroyi. Ene oo ngu kuri noorendo ma yoyingo. Kini, noorendo kowuri bidodo ngundiro ngu kooroworo oorooteto. Noorendo Krayisro mande gome ngaro oore ma doongoowato.

¹³ Oni ene Yudaro yowuru ya oowooyi Tembel nguno ko tetenggoku, ngundo ngu, ene Tembel, nguro oowari nguromu yoro newanggo. Ene oni Anutno wooro yeweroyi nombono ko tetenggoku ngu, ene wooro yeweroyi nusako gumingga yoro newanggo. Ye bine, ngu ma ingootenggo?

¹⁴ Ngundiro nangge, Anut Oo Bidodo Simburi Urungga, ngundo eyingo. Oni ene mande keta gome mesarango, ngu wesiyoro ero etuyeerootenggoku, ngunonggo goweye hoorooweyerootoni oruweroyi nguya yowanggo, eyingo.

¹⁵ Nondo eteno. No oo gura ngundiro ma yowono. Ataga nguya, nondo oo ngu yowero mande nga ma nakangooteno. No Krayisro koni ngu kingo teweroyi nguro gome ingooteno. Ene

no kumootoowe, nguno ngu mete oni gidaregado, ene noro bingamine ero okoowanggo. Pol ene Anutro mande ngu kingo tero, oni etuyerowoku, ngunonggo ene oowari ma yoyingo, ero ingowanggo.

¹⁶ Ngu ngandiro: No Anutro mande nga ero, nguro no oni oni tetenoku, nguro nangge eroruwano. No nga kongga nga nangge tero oruwanoku, ngundo bingamine okooweroyi ma teteno. Kini, Anutdo koni ngu teweroyi, nguro rogonerootoni, nguro no komo ko ngu tetenoku ngu! No mande gome ngu ma ero ngu, no biyomi oorengo tero oruwano.

¹⁷ No nenengombo, nga kongga nga tero ngu, no mete ko uriyi yowano. Ene Anut enengombo nga kongga nga nondo teni, ero rogonerowoku, nguro no ko teteno.

¹⁸ Nguro uriyi, ndawuga yowano? Ngu ngandiro: No ngu Anutro mande ketangga we-siyoro ero endeyootenoku, nguro uri ma yowano. Ngu hamoo, no kingo ko tetenoku, ngu Anutdo oni oni teweroyimboro ko teteno.

Pol Ngu Oni Simoo Barero Ko Oni Oruwo

¹⁹ Ngu ngandiro: No ye kandeyemonggo oo gura ma yootenoku, nguro no oni guraro ko oni ma tero oorooteno. Ene no nenengombo ero, nguro no oni bidodoboro ko oni tero ootooro, ngunonggo no oni simoo bare oowooyingga nguya yoyootoowe, Krayisno ombuwanggo.

²⁰ Ngundiro nguro, Yuda oni doongeyemo ngu, no Yuda oni ngundiro tero oruwono. Nguno ngu, no mete Yuda oni yoyowero ngundiro

tewono. Oni gura gura mamana mande ngu newendemo oorootenggoku, ngu doongeyemo, no mamana mande ngu newendemo ootoowood-ingowono. Ngu hamoo, no ngu mamana mande newendemo ma oorooteno. Ene nondo oni hoorooweyerootowe, Krayisro nowoondoyemo hamoo tetoyi ngu, asa, no mamana mande ngu newendemo mete uwano.

²¹ Oni sowe gidaregano Mosesro mamana mande kini, ngu doongeyemo, no nguya mamana mande kini ngundiro tunootewono. No nguno ngu, no mete oni mamana mande kini, ngu Krayisro yoyoweroyi. Ene no Anutro mamana mande ngu yokoro kini. Kini, no Krayisro mamana mande ngu newendemo ootooro, ngunonggo oni mamana mande kini ngu yoyowero, ngundiro tewono.

²² Oni nowoondoyemo hamoo teyingo ngu, yanggangoye kini, nguno no nguya oni yanggango kini ngundiro tunootewonoku ngu, no mete oni yanggangoye kini ngu yoyoweroyim-boro ngundiro tewono. No kuri oni bidodoboro muriye yomukowonoku, nguno no oore bidodo towoongoro, ngunonggo oni simoo bare gidarega yoyowano.

²³ No ko nga bidodo Anutro mande keta ngaro tetenoku, ngu Yuda onino ko oni sowe gidaregano wesiyoro etenoku, nguro no eneya kumana gob-ooro yowato.

Noore Yanggango Kendutero Oororo, Uri Yowato

²⁴ Ye bine kuri ingootenggo? Oni oowooyingga ebe dagadaga tero, kendutetenggoku ngu, ene

oni gurananggebo yanggango tero, bidodo dagayeroro, uriyi yowo. Asa, ye nguya komo ko yanggango Anutdo ingooteku, ngundiya teya ngu, asa, ye nguro uriyi hamoo yowanggo.

²⁵ Oni ene dobooyiboya ebe dagadaga tero ngu, oni enengo goweyimboro ingonduduni ngu andangero yokoro, ene komo dobooyi dagaweroyi nguro nangge newende ingoro, ngu tete. Ene ngundiro tero, nguno uriyi yowoku, ngu oo sodedo biyomi yewa. Ene noorendo uriyingga yoweroyi, ngu biyomi yeweroyi kini. Ngu sugi sugi oruwa.

²⁶ No nenengombo ebe dagadaga nguno kendutetenoku ngu, no doongene songo songo toongetero, ma kenduteteno. Kini, no Anutdo rogoga yeyingo, nguno nangge no nenengo kenduteteno.

²⁷ No gowenengga nga yokootowe, ngundo no ma sobonerowa. Kini, nenengombo gowene soboworo, ngunonggo Anutro mande wesiyoro onino ewano. No onino mande wesiyoro etenoku, ngundo Anutnonggo ene uriyi gome ngu yowanggo. No komo ingonda tero, no nguya nenengo kendutero, nguro no uri gome yowano. No ko ngu ma tero ngu, asa, no ko nguro urini ma yowano.

10

Noore Towootowoono Soreweroyi, Nguro Ingonda Tewato

¹ Ye dobookurine, nondo ngu ye komo ingoyi, ero eteno. Iserel oni Igip mera yokoyingo, nguno noorengo osi sambanani ngu, ene

goboore newendemo oodoyi, goboore ngundo oore etuyeroyingo. Ene bidodo Mosesya keyembo yade yade oorowutoyi, wendeyi kewooro usowootoni, gide gide tetoni, nguwoore urooreyingo. Yo, oo ngu oni etuyerooteku ngu Mosesro keyimo oni.

² Ngu oni ngu bidodo Moses keyoro, goboore newendekuri yade oororo, ko, wendeyino nguya, sono kundingiyi ngu yoyingo.

³⁻⁴ Ene bidodo Anutro Yukambo oowaringga sambononggo yunoyingongga, ngu neyingo. Ene bidodo enengo Yukambo sonongga diginonggo yunoyingongga, ngu neroriyingo. Anut enengombo digi newendemonggo sonongga ngu yeni tunooteyingo. Ngu digiga ngu, Krayis. (Ngundiro nange, Krayisdo ngu hoorooweyerote).

⁵ Ene Anutdo ngu oni nguro muriye biyomi nguro ma ingootoni, nguro oniku kingo merako oruwonggoku, nguno oni oowooyingga kumoomukoyingo.

⁶ Yo, ene kuri kumooyingo ngu, ndawugaro nguro, ene oo biyomi ngu kuri kenomayingoyingo. Ngu bidodo gabogaboyi ngundiro tunooteyingo, nguno noore kenoro ingoro, noore oo biyomi nguro ma hahangero koyi tewato.

⁷ Ene osi sambanani kewooroyemo oni gidaregado, godange anut nguro murini keyoyingo. Ye komo godange anut nguro murini ngu ma keyowero. Anutro mande ngundo eneya ngandiro nakangoyingo.

Oni simoo bare ene bibitero, oowari sono nguya newero yokoro, ene ootoogero, yambo kunoburo tero, nguno sebobarese muri

biyomi nguya teyingo. Eyingo. (Eksodas / Kisim Bek 32:6)

⁸ Ene kewooroyemo oni gidaregado kuri sebo-barese muri biyomi teyingo, ngundiro nguro, oni simoo bare urungga oorengo (23,000) kumooyingo. Noore ngundiro muri biyomi, ngu komo ma keyoro tewato.

⁹ Kuri oni gidarega ene kewooroyemonggo, Anut towoongoro, weti mbumbuwa oowooyingga tetoyi, nguro Anutdo gumi yunoro, sire yeni tunootero, ngundo yokitoni, kumooyingo. Ngundiro nangge, noore nguya Anut towootowoongoro, weti mbumbuwa tetooye, ene nguro gumi yunowa, bine, ngundi kini.

¹⁰ Kurimi oni gidarega, ene kewooroyemonggo Anutya sanggiri mande ero boguboguwootoyi, nguro Engel onindo ngu oniku yureweroyim-boro omburo, yudoyi kumooyingo. Ngundiro nangge, ye Anutya sanggiri mande mande ero ma boguboguwoowero.

¹¹ Nga oo nga bidodo eneno kuri tunooteyingo, ngu oo gabogaboyi nangge, nguno noore kenowato. Nga mandega nga ngu, Anutro mandeno nakangoyingo, ngu noore etuyerooteku, nguno osi sambananimboro muriye biyomi, ngu ma keyowato. Ndadiro nguro, noore naru kini teweroyi namoko tetoni, nguno oorooteto.

¹² Nguro ngu, oni enengomboro ingoya nguno yanggango dikaya, ene komo ingonda teyi! Ene yanggango ma dikaro ngu, ene mbumbuwanano sorewa.

¹³ Towootowoo ngu kuri yeno tunootewoku

ngu, ngu guradiro kini. Ngu towootowoo ngundiro, ngundo oni bidodomo tunootete. Ene Anutdo sumange teyunoro, newende hamoo oorengo yunooteku, nguro ngu towootowoo gura omburo, ngundo noorengo yangganganani ngu ma dagaro, ureni uwa. Kini, ene towootowoo yeno tunootetoni ngu, Anutdo ye hoorooweyerowero oore yeni tunootetoni, ye towootowoo nguno yanggango dikawanggo.

Noore Anut Ko Yuka Biyomi Nguya Ma Keyowato

¹⁴ Nguro ngu, ye noro dobookurine oorengo, ye komo godange anut nguno yemboongeweroyi muringga, ngu kootu inoya sayi!

¹⁵ Ye ingonduduyedodo nguro, no yeno eteno. Yengombo komo noro mandene nga wirikoya ingoyi.

¹⁶ Nga Wayin tobaga nga ngu noorendo nero ngu, noore komo Krayisro sidu darowo yunowoku, ngundo noorengo weti mbumbuwa andangeyunootoni, nguro Anutno esosootero ingooteto. Noorendo oomanongoyingongga nga nero ngu, noore komo Krayisro goweyi nguya gobooro yowuruwooteto. Noore ngundiro tero, ngunonggo noore oni etuyeroonetoku ngu, noore Krayisro nowoondonani hamoo tero, eneya yowuruwooteto.

¹⁷ Nguro ngu, noore gowenani guradiro guradiro, ene noore oomanongoyingo guranangge ngu netetoku, nguro noore Krayisya gowenani guranangge tunooteteto.

18 Ye Iserel oniro muriye ingoyi. Oni ene Anutno wooro yero, nguro ooyi nero ngu, ene ngu nomboga nguno Anutya yowuruwooyingo.

19 Nondo ndawu oogaro eteno? Godange anut ngu, Anut hamoo bine, ngundi godange anutno wooro yeyingo nguro oowari ngu yanggango, bine? Kini, no ngundiro ma eyingo.

20 Kini, no ngandiro eteno. Oni sowe gidaregado hamoo oono wooro yetenggoku ngu, ene oombooro biyomimo wooro yetenggo. Ene Anut hamoo nguno wooro ma yetenggo. Nguro ye nguya oombooro biyomi nguno ma yowuruwoowero, ero ingooteno.

21 Ye Anut Oo Bidodo Simburi nguro tobano sono nero, ngunonggo oombooro biyomimboro tobano sono nguya neweroyi nguya ereremo kini. Ngundiro nangge, ye Anut Oo Bidodo Simburi nguro oowari nero, ko oombooro biyomimo wooro yeyingo nguro oowari nguya yowuruwooro neweroyi, ereremo kini, ero ingooteno.

22 Noore bine, Anut Oo Bidodo Simburi Simbunani nguro newende yeyi, nooreya sanggisanggiri teni, ero tetenggo, bine? Noorengo yanggangonani, ngundo enengo yanggangoni ngu dagateto, bine? Hamoo oorengo kini.

Suwooyi Sano Noore Anutro Bingami Okoororuwato

23 Ngu oni gidarega ngundo etenggo. Oo bidodo noore mete tewato, etenggo. Ene oo gidarega ngundo Kristen oni hoorooweyeroro, nowoon-doye yanggango ma teyunowa.

²⁴ Oni gurado, enengo nangge gome oruweroyimboro, ma ingowero. Kini, ene komo oni gidaregaro ingondudu teyi.

²⁵ Oo nusako Situwa yanonggo uriyoro, yoro mayetenggoku, ngu mete neyi. Yengo ingondudu urungga ingoyingo tegedodo tero, sumoo sumoo ma ewero.

²⁶ Anutro mandeno ngandiro ete.

Nga meranggano ngano, ko oo bidodo merako ngano oorootenggoku ngu, Anut Oo Bidodo Simburi Simbunani, nguromu nangge, ero eyingo. (Sam 24:1)

²⁷ Ene oni gura Anutro newendemo hamoo kini, ngundo yeya oowari newero, ye negoye-rootoyiga ngu, ye mete eneya ooroya, ndawu oowaringga yengo yeteku, ngu bidodo nemukoyi. Ye oowari nguro ingoyingo tegedodo tero, sumoo sumoo ma ewero.

²⁸ Ene oni gurado yeno ero, nga nusako song-giwiga nga ngu, godange anutno wooro yeyingomu, etoningga ngu, asa, ye komo ma newero. Ndadiro nguro, ngu oningga ko ye nguya kuri ingootenggo. Nga oowaringga nga, onindo ngu godange anutno yemboongeyingo, ero ingootenggo. Ngu oni, nguro ingoyingoni tegedodo teweroyi, ngundiro nguro, ye komo oowari ma newero.

²⁹ Nondo yengo ingoyingoye tegedodo teweroyi, nguro ma eteno. Kini, nondo oni songo guraga nguro ingoyingoni tegedodo teweroyi, nguro eteno. Ndadiro tero, oni gidaregado nondo murine tetenoku ngu, enengo ingonduduyemonggo wirikootenggo? Kini.

³⁰ Ene no Anutno esosootero, oo ngu newano. Ndawugaro oni gurado nondo oo tewonoku, nguro kootunesina mande biyomi ewa? Ngu muri nenengo kini.

³¹ Ene ye oo nero sono nero, nguno oo teteng-goku, ngu bidodomo, ye Anutro oowooyi bingami duridarididodo teyinoyi.

³² Ye komo Yuda oni, oni sowe gidarega, ko Kristen oni simoo bare nguya nowoondoye ma yeyi, ene buribari ingoro, ene weti mbumbuwanu sorewanggo.

³³ Oo bidodomo no ko tetenoku, ngu oni bidodo, noro murine, nguro gome ingoyi, ero teteno. No nenengo yomosinerowero kongga ma teteno. Kini, no oni bidodo yomosiwerowero ko tetenoku, nguno Anutdo ene ko yoyowa. Yo, ye noro murine ngu keyootoyi, nondo Krayisro murini keyootenoku, ngandiya teyi!

11

Baredo Tabaye Doobengoweroyi, Nguro Murini

¹⁻² Ye suwooyi sano noro ingondudune ingoro, mandene ero yunowonoku, ngu gome yoro dowooro keyootenggo. Ngundiro nguro, no yengo oowooye bingamiye, ero okooteno.

³ Ene nondo ye nga mandega nga ingoyi, ero ingooteno. Oni bidodoboro tabangoye ngu Krayis; baredoro tabangoye ngu enengo kamesumooye; Krayisro tabango ngu Anut.

⁴ Simoondo tabaye doobengoro ngunonggo yemboongewero, ngundi, Anutro mande wesiyoro ero ngu, asa, enengo Urungga Anutro bingami ma okooro etenggo.

⁵ Ngundiro nangge, bare gurado enengo tabango ma doobengoro, ene yowuru yano yemboongewero, ngundi, Anutro mande wesiyoro ewaku ngu, ngundo enengo kameyi oyimo inoyingo. Ene tabango uyi toongooyingo ngundiro oyimododo tewa.*

⁶ Ene bare tabango ma doobengoyingo ngu, asa, ene komo tabango uyi ngu toongootoningga ootuteni. Ene barega ngu enengo uyi toongootoni, ootuteweroyi, nguro oyimongootoningga ngu, ene komo tabango doobengoni.

⁷ Simoondo ngu ene tabango ma doobengowa. Ndadiro nguro, simoo ngu Anut kirarongo, ngu Anutro duridarini. Bare ngu enengo kameyimboro duridarini, nguro ene tabango doobengowa.

⁸ Yo, Anutdo simoo yeyingo ngu, bare goweyi gumimbo ma yeyingo. Kini, bare ngu simoo goweyi gumimbo yeyingo.

⁹ Anutdo bare yero nguro ingoro, simoondo hoorooweni, ero simoo ma yeyingo. Kini, Anutdo simoo yero, nguro ingoro, ene baredo simoo hoorooweni, ero yeyingo.

¹⁰ Ngundiro nguro, bare ngu ene komo tabangomo sunggi yero tabango doobengoro, oni simoo bare etuyerooteku, ngu ene kameyi

---

* **11:5:** (Ye Korind yengo muriyemo ngu baredo yowuru yano uro, bibiteteku ngu kameyi newendemo oorooteku oni gidarega etuyerooteku, nguro ene tabango doobengoni).

newendemo ooroote. Ngu muringga nguno ngu, Sambono Engel, onindo nguya sunggiga ngu kenoro ingowanggo.

¹¹ Ene Urungga Oo Bidodo Simburi Yisas, nguro murinimo ngu, baredo simoo hooroowero oodoni, ko simoondo bare hooroowero oruwa.

¹² Kurimi, Anutdo bare ngu simoononggo yeyingo. Ene ataga ngu, simoo ngu barenonggo tunootetenggo. Ene oo ngu bidodo Anut Oo Bidodo Simburiga, ngunonggo tunootete.

¹³ Yengombo nga mandega nga wirikoyi. Ene baredo tabango ma doobengoro Anutno yemboongero etoni, ngu muri metemi, bine?

¹⁴ Noore oni simoo bare ngaro murinani ngu, oni enengombo ye etuyerooteku, ngu ngandiro: Oni ene uyi soroyi, ngu gome nenengo kini.

¹⁵ Ene bare uyi soroyingga ngu, enengo duri-darini gome oorengo. Ndadiro nguro? Anutdo tabango uyi soroyi inootoni, ngundo tabango doobengoni, ero inoyingo.

¹⁶ Ene oni gurado baredo tabaye doobengoweroyi mande nga gumi ewero ero ngu, ene ingoni. Noore Anutro Kristen simoo bareno nguya muri gura kini, nga muringga nga nangge.

Ye Anut Ingonduduwooro Oowari Nero Ngu, Ye Muri Nenengo Ma Tetenggo

¹⁷ Asa, no mamana mande ye yunowero tetenoku nga, ene nondo yengo oowooye bingamiye, ma ero okoowano. Ndadiro nguro, yengo yowuruno yambo mande kundingiyi tetenggoku, nguno muri gome nenengo ma tunootete. Kini, ye muri biyomi ngu tetenggo.

¹⁸ Koretero, no nguro ewero. Ye Kristen yowuruno, ye usowooro wata songo songo tetenggo. No mande ngundiro ingowonoku, ngu mande gumi hamoo ko gumi hamoo kini, bine.

¹⁹ Yo, hamoo, oni ene muri nenengo keyootenggoku, ngundo oni muri biyomi tetenggoku nguya gobooro ma yowuruwooro oruwero. Ndadiro nguro, ene komo songo tunoo ootooya, ngunonggo muri nenengo ngu dobookuriye etuyeroi.

²⁰⁻²¹ Ye yowuruwootenggoku naruno, ye bidodo oowari nero, Anut Oo Bidodo Simburi Simbunan-imbora ingondudu teweroyimboro, ye Anutno hamoo ma ingootenggo. Kini, ye bidodo songo songo sodedomangge yengo oowari yoya neyi. Ngundiro nguro, gura ene oodoro kumooro oodoni, gurado ngu ene Wayin sonoyi gome gome nero, nguro wenonoro oorootenggo. Yengo muriye ngu nenengo kini.

²² Ye bine, yengo yaye kini, ye nguno oowari sono oo ngu neweroyi ngu kini, bine? Ngundi ye bine, ingootenggoku, Anutro oni simoo bare ene oo kini, ngu yendo oyimo ma yunowanggo? Nondo ndadiro ewano? Nondo oo nguro ye oowooye bingami, eya okoowe? Kini, ngu oo nguro nondo ye oowooye bingamiye, ma ero okoowano. Hamoo oorengo kini!

Oo Bidodo Simburi Yisas, Ngundo Oowari Kundingiyi Ngu Yunoyingo

²³⁻²⁴ Nga mandega nga ye kuri yunowonoku ngu, nondo Oo Bidodo Simburiga, ngunonggo yoro ye yunowono. Ngu mandega ngu ngandiro:

suwoono Yudasdo Yisas mudi oni kandeyemo yeyingo. Ngu suwoonggano nguno, Oo Bidodo Simburi Yisas, ngundo oomanongoyingo yoro dowooro, Anutno esosootero, oosowooro eyingo. Nga ooga nga ngu, nenengo gowene. Nondo ye hoorooweyeroyingo yunooteno. Ye ngundi tero ngu, ye komo noro ingondudu teroruwanggo, eyingo.

²⁵ Oowari nemukoro, asa, Wayin sono tobagaku yoro dowooro eyingo. Nga tobaga nga ngu, Anutya sunggi mande keta ero noro sidu darone ngundo gosiyooteno. Ye suwooyi sano ngandiya neya ngu, ye komo noro ingondudu teroruwanggo. Eyingo.

²⁶ Ngu ngandi: ye suwooyi sano nga oomanongoyingongga nga nero, ko nga tobaga ngano sono nero, Oo Bidodo Simburi Simbunani kumooyingo, nguro mandeni ero wesiyoro ingoro eroruwanggo. Ye ngundi nangge tero, soweyoro yade oororo, ene ombuweroyi narunggano, nguno nangge wenga kinitewa.

Anut Oo Bidodo Simburi, Nguro Oowari Yomburiyoro Ngu, Ene Gumi Ogingododo

²⁷ Asa, oni gura enengo ingonduduni ma yomosiyoro, ene ngunonggo oomanongoyingo nga nero, ngunonggo sono tobaga nga kingo yoro nero ngu, ene Oo Bidodo Simburi Simbunani Yisas, ngundo enengo kumooyingo, nguro ingondudu ma tero ngunonggo neteku, asa, ene weti mbumbuwadodo tete.

²⁸ Oni ene komo enengo newende gome wirikoya ingoya yomosiyoya ngu, asa, ene mete

oومانонгoyingo nga neya, sono nguya nga to-bagano ngano neni.

²⁹ Ndadiro nguro, oni ene oo neweroyi naruno, oni ene oومانонгoyingo ngu sono tobaga nguya nero, nguno ene Yisas Oo Bidodo Simburi, nguro goweyi, sidudaroni noorengo yunoyingo nguro ma ingoro neteku ngu, asa, nguno ngu, Anut ene kowuri inowa.

³⁰ Ngu muringgano nguno nangge, simoo bare oowooyingga ye kewooroyemo nguno yanggan-goye kini, ene sayidodo tero, oni oowooyingga kuri kumoomukowonggo.

³¹ Ene noorengombo nowoondonani koretero gome wirikoro yomosiyoro ngu, asa, ngu naruno, Yisas noorengo kumooyingo ngu ingoro, noore sono oowari nguya newatoku ngu, nooreno biy-omi gura ma tunootewa.

³² Ene Oo Bidodo Simburi, ngundo noorengo murinani wirikoro, noorengo weti gumi biy-omi, nguro mamanayerorooteku ngu, noore yooneneyerote. Ndawugaro nguro, naru weng-amo nguno, noore weti mbumbuwadodo oni nguya ma oonootewato.

³³ Asa, ye Kristen konebane, ye Yisas nguro oowari kundingiyi ngu newero yowuruwooro ngu, asa, ye komo dobookuriye soboyeroyi.

³⁴ Ene oni gura oodoro kumooya ngu, ene komo enengo yano oowari neni. Kinitetoni ngu, yengo yowuru ngundo yomburiyerowa. Asa, no mande gumi ooroote. Ene kootuyisina, nondo yeno mayero, nguno oo gidareboro mande ero yomosiyoro yunowano.

12

Anutro Yuka Kundingiyi Ngundo Oo Duwoo Gura Gura Yunote

¹ Ye Kristen oni dobookurine, no ngandiro ingooteno. Yendo Yuka Kundingiyimbo oo duwoo yunoteku, ngu yanggangoni guradiro guradiro oni ko teweroyimboru yunoyingo, nguro ye ma kakabetewero. Nondo ye komo Yukaro mandeni nga hamoo ingoyi, ero ingooteno.

² Ye ingootenggo. Ye kuri Kristen ma teyingomo, ngu naruno nguno, godange oombooro mandeye kini, ngundo ye yowoosooro oorowutoyi, ye ngu keyeroro, muri biyomimo endeyoyingo.

³ Arisa, nondo ye nenengo ingoyi, ero eteno. Ene Anutro Yuka Kundingiyi oni gurano oodoni, ngu oningga ngundo ene sanggiri tero, Yisas yomburiyowero mande biyomi hamoo ma ewanggo. Ngundiro nangge, oni ene Anutro Yuka Kundingiyi kini ngu, ene ngandiro ma ero ewa. Yisas ngu ene Oo Bidodo Simburi Simbunani, eweroyi nguya ereremo kini. Ero eyingo.

⁴ Yuka Kundingiyimbo kingo oo duwoo yunoteku, ngu yanggangoni guradiro guradiro, oni ko teweroyimboru yunote. Ene Yuka Kundingiyingga ngu guranangge oorote.

⁵ Noore oni hoorooweyeroweroyi koyi tetetoku, ngu ooreyi guradiro guradiro. Ene Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngu guranangge oorote.

⁶ Ko teweroyi ingoyingo gura gura, ngu Anut gurananggega, ngundo nangge oni yanggango

yunootoni, ene ngunonggo Krayisro koni bidodo mete temukororuwanggo.

⁷ Anutro Yuka Kundingiyi, ngundo Kristen oni bidodoboro yanggangoye guradiro guradiro ko teweroyimborο yeni tunootetoni, nguro ene mete Kristen dobookuriye bidodo gome hoorooweyerowanggo.

⁸ Yo, ngu Anutro Yukangga, ngundo oni gura yanggango ko teweroyimborο yunootoni, ene ingoyingo urungga oorengo yoro, ngunonggo ene mete onino mande wesiyoro gome etuyeroote. Ngu Anutro Yukangga, ngundo nangge oni gura Anutro ingoyingoni urungga inootoni, nguro Anutdo ndawu ooga tewoku, ko tewaku nguyaya, ngu mete gome oorengo ingoote. Ngu, Anutro Yukani gurananggega, ngundo nangge yanggango, ngundiro ngu, oni yunooto.

⁹ Ngundiro nangge, oni gura ngu Anutro Yukangga, nguno ene newende hamoo teyingongga, ngu yanggango yooto. Ngu Yukangga, nguno nangge, oni gurado ngu ene sayi oni yomosiyeroweroyi, nguro ingoyingo ngu yooto.

¹⁰ Ngundiro nangge, oni gurado ngu ene muri songo oorengo gura, onindo ma teweroyi, ngu teweroyimborο ingoyingo yooto. Gurado ngu, ene Anutro mande ero wesiyoro eweroyimborο ingoyingo yooto. Gurado ngu, ene Yuka gura gura wirikoweroyi, Anutro Yukani ngundi mera ngaro yuka biyomi, nguro ingoyingo yooto. Gurado ngu, ene mande bungeyi gurano mande eweroyi ngu yooto. Gurado ngu, mande bungeyi gurano mande ingoro, yowoorengowero damoni eweroyi, ngu ingoote.

¹¹ Ngu Yuka Kundingiyi gurananggega, ngundo nange, ngu ko oo ngu bidodo yeni tunootete. Enengo oo teweroyi ingooteku, ngundo oni hoorooweyeroweroyimboro, ko ngundiro songo songo bayetero, enengo oni simoo bare duwoo oorengo ngundiro yunoote.

Noore Kristen Oni Ngu Gowenani Guranangge

¹² Oniro goweyi guranangge nange oorooteku ngu, ene sosi sosi oowooyingga oorootenggo. Noore Kristen oni oowooyingga oorengo, ene noore bidodo Krayisno ngu wata guranangge.

¹³ Yo, ngu noore oni oowooyingga. Noore Yuda oni gidarega, oni sowe gidarega, kingo kirikiri oni gidarega, ko noore oni gidarega enengombo enengo soboworo oorootetoku ngu. Ene onindo noore sono kundingiyi gimuyingo ngu, Anutdo noore yoyeni, wata guranangge tunooteyingo. Yo, Anutdo enengo Yukani, noore eneno nowoon-donane hamoo teyingomu, ngudodo yunoyingo.

¹⁴ Noore ingooteto. Goweyiboro sosi guranangge kini. Kini, goweyiboro sosi sosi ngu oowooyingga oorengo.

¹⁵ Ene oni keyimbo, ewa. No kandeyi kini, nguro no goweyiboro sosi kini, ero songo ma oruwa, eyingo. Kini, ene komo goweyiboya guranangge oorootete.

¹⁶ Ngundiro nange, sodeyibo, ewa. No doongeyi kini, nguro no goweyiboro sosi kini, ero songo besero ma oruwa, eyingo. Kini, ene komo goweyiboya guranangge oorootete.

¹⁷ Ene goweyi ngu bidodo doongeyi nange ngu, ene ndadiro tero, mande ingowa? Ene

goweyi ngu sodeyi nangge, ngu ndadiro tero, oo ndindingo ngu ingowa?

¹⁸ Ene ngundiro nguya kini. Anut enengo oo teweroyi ingooteku, ngunonggo goweyiboro sosi sosi songo songo, enengo musiyomo musiyomo yetoni, dowooro, nguno nangge oorootenggo.

¹⁹ Sosi guranangge goweyimo oruwaku ngu, asa, nguro goweyi ndano? Ngu goweyi kini.

²⁰ Ngu ngandiro: Goweyiboro sosi sosi oowooyingga, ene sosi ngu yowuruwootoyi, goweyi guranangge tunootete.

²¹ Doongeyimbo, kandeyiboya ngandiro hamoo ma ewa. Doongengge ma oodoyi ngu, noso nangge mete gome oodoowe, eyingo. Tabangombo keyimboya ma ewa. Ge ma oodoyi, ngu noso nangge mete gome oodoowe, eyingo.

²² Ene ngandiro nguya kini. Goweyiboro sosi gura gura ngu yanggangoni kini, ene komo enengo ko tetenggo. Kinitetoyi ngu, asa, goweyi nguya metemi kini oruwa.

²³ Goweyiboro sosi gumi onindo nguro ma ingooteku, ene nguya ko tetenggo. Goweyiboro sosi oni doongeyimo oyimododo, nguro ene gome doobengoote.

²⁴ Goweyiboro sosi oni doongeyimo tunoo oorooteku, nguro ma ingoote. Ene Anutdo goweyi ngu bidodo yemukoyingo, ngu sosi gidega ngu oowooyi bingamini kini ngu, Anutdo yeni bingamiyedodo tunootete.

²⁵ Anutdo ngundiro yoyeyingo. Nguro goweyi ngu, oososowooro ma sawanggo. Kini, goweyi sosi ngu bidodo ebe sobosobo tero, koye guranangge tewanggo.

²⁶ Ngundiro nguro, goweyi gumisina ogingo ingootoni ngu, goweyiboro sosi ngu bidodo ogingo ingowanggo. Ngundiro nangge, sosi gura oowooyi bingamidodo tetoni ngu, goweyiboro sosi sosi ngu bidodo, nguro oni oni tewanggo.

²⁷ Nguro ngu, ye bidodo ngu Krayisya gobooro oorootenggoku, ene ye bidodo koye guradiro guradiro tero, nguno Kristen dobookuriye enengo nowoondoye hamoo teyingo ngu yanggango teyunoweroyimboro.

²⁸ Anutdo enengo oni simoo bare ngandiro hoorooweyeroyingo ko ero yunoyingo. Koretero ngu, Aposel koyi; erayayiga ngu Anutro ingondudu eyingo oni, nguro koyi; kabusayiga ngu oo nakangoro etuyeroyingo oni, nguro koyi; kootu ngu muri songo gura onindo ma teweroyi ngu teweroyi, nguro koyi; sayi oni yomosiyeroyingo oni, nguro koyi; hoorooweyeroyingo oni, nguro koyi; ko bidodoboro sobowooweroyi, nguro koyi; ko wenga Anutdo ngu mande bungeyi gura gurano mande eweroyi onino yunoyingo.

²⁹⁻³⁰ Ene ngu bidodo Aposel oni, bine? Ngundi ene bidodo Anutro mande wesiyoro eweroyi oni, bine? Ngundi ene bidodo oo nakangoro etuyeroyingo oni, bine? Ngundi ene bidodo onindo oo ma teweroyimu ngu teweroyi yanggangoyedodo, bine? Ngundi ene bidodo sayi oni yomosiyerowero yanggangoyedodo, bine? Ngundi ene bidodo mande bungeyi gura gurano mande eweroyi oni, bine? Ngundi ene bidodo mete mande ingoro yowoorengoro eweroyi oni, bine? Ngundiro nguya kini.

³¹ Ene ye komo hoorooweyeroweroyi ko oo duwoo yanggandongidodo ngu yowero ngu, ye komo hahangero ngu yowanggo. Ene nondo oore gome gura, oore gidega dagayerooteku, ngu etuyerowano.

13

Nowoondoyi Teweroyi Nguro Murini

¹ Ene oo koreteyingo oorengo ngu oni songom-boro nowoondoyi teweroyi. Yo, nondo oniro mande bungeyi gura gurano mande ewanoku ngu, Engel oniro mande nguya ero ngu, ene no nowoondoyi teweroyi muringga, ngu nono kini ngu, no kingo soguru, giramu manggowo ngguyi urungga uteku, ngundi ro tewano.

² Ngundi ro nangge, no Anutro ingonduduni yootunoro eyingo oni, ngundi ro mande ero, ngunonggo Anutro ingonduduni kombiteyingo mande, ngu bidodo wesiyoro ero, no ingoyingone nguya, urungga tetoni ngu; ngundi no nowoondonemo hamoo teyingo ngu yanggangedodo tetoni ngu, no mete yanggangedodo teyingo. Ngunonggo mera puri wenggeremootowe, andusina anduno oorowutoni ngu, ene nondo oniro nowoondoyi teweroyi muringga ngu nono ma oodoni ngu, asa, no ngu kingo goweyi nangge ngundi ro tewano.

³ Ngundi ro nangge, nondo nenengo oo bidodo angoyi oni bayetero yunomukoro yokoro ngu; ngundi no mande wesiyoro etenoku, ngaro mudi onindo sanggiri tero, gowenengga nga

kayi ewanggoku ngu, ene nondo oniro nowoondoyi teweroyi muringga ngu, nono kini tetoni ngu, asa, no nguro uriyi ma yowano.

⁴ Oni ene newendemo nowoondoyi teweroyi muri ngu oodoni ngu, ngu ngandiro: ngu oningga ngu, ene oni songomboya siyero gome ootooro, ene sanggiri sodedo ma tewa. Dobookuriyibo ko nenengo ma tetoyi ngu, nguro gumi ma ero, ene hoorooweyerowa. Ene oni bidodoboro nowoondoyi tero hoorooweyeroruruwa. Ene oni sitowiyedodo nguro oo ma kenomayingoro, nguro newende biyomi ingoweroyi nguya kini. Ene enengo oowooyi bingami ero okooro, ko enengomboro ingootoni, yanggangonidodo ma tewa.

⁵ Yo, oni ene newendemo nowoondoyi teweroyi muri, ngu oodoni ngu, ngu ngandiro: oni ene oni bidodo doongeyemo muri nenengo kini, ngu nguno ma tewa. Ene enengo oo nguro nangge gome ma ingowa. Ene sodedo boguwooro sanggiri ma tewa. Enengo kowurini oni songombo teyinoyingo, nguro sugi ma ingoro dowooruruwa.

⁶ Yo, oni ene newendemo nowoondoyi teweroyi muri ngu oodoni ngu, ngu ngandiro: oni ene muri biyomi onindo teyingomu, nguro ma oni oni tewa. Kini, ene muri gome nenengo hamoo, nguro nangge oni oni tewa.

⁷ Yo, oni ene newendemo nowoondoyi teweroyi muri ngu oodoni ngu, ngu ngandiro: oni ene oni songombo biyomi teyinoro, mande biyobiyomi eneya etoyi, ene nguro gumi ma ewa. Ene oo bidodomo newendemo hamoo tewa. Ene

oo gome metemi nguro doongetero, sobowooro oruwa. Ene ko bidodomo ngu yanggango tero oode temukowa.

⁸ Nowoondoyi teweroyi muri ngu hamoo oorengo ma kinitewa. Anutro ingonduduni eweroyi muringga ngu kinitewa. Mande mebuyi gura gura nguya kinitewa. Ingondudu tero, ingoyingo yoweroyi nguya kinitewa.

⁹ Ngu ndadiro: ataga ngu, noore ingoyingo nguya, ko Anutro mandeni gumi nange ingoro, Anutro mandeni nguromu gumi nange, ero wesiyoote.

¹⁰ Ene Anutdo kootuyisina oo bidodo metemi yeni tunootemukoweroyi naruwo ombutoni ngu, asa, ngu naruno ngu, ye oo bidodo tunoo oorengo ingomukowango.

¹¹ Ngundiro nange, kurimi no simooye bodaga oode, ngu naruno, no simooyembo mande eteku, ngundiro ero, ko ingoyingo nguya simooye bodagado ingooteku, ngundiro tewono. Ene no oni urungga teyingo naruno, no buniyombo ingondudu muri ngu yokowono.

¹² Yo, ataga Anutdo nooreno ndawu ooga teyunowaku, noore nenengo oorengo ma ingooto. Ngundiro nange, noore ookomboni biyomimo kenoro ingootetoku ngu, gabogabonani nenengo kini. Ene Anutdo oo bidodo yeni kiniteweroyi naruno ngu, asa, ngu naruno, noore oo bidodo ingomukowatoku, ngundiro nange, ataga Anutdo noorengo murinani kenoro ingomukoote. Ene kootuyisina ngu, noore Anut omukumundoongo ngu nenengo oorengo kenowato.

¹³ Ene suwooyi sano nga oo kabusaga nga oorootenggoku, ngu ngandiro: nowoondoyemo hamoo teweroyi muri, Anut sobowooro oruweroiyi muri, ko nowoondoyi teweroyi muri, nga oo kabusaga ngaromu gura koreteyingo ngu onino nowoondoyi teweroyi muringga, ngundo dagayeroro koretero oorooto.

14

Yuka Kundingiyimboru Oo Duwoo Ombute

¹ Ye komo yanggango yeya oni simoo bareno nowoondoyi teweroyi muringga, ngu yoya teyi. Ngundiya teya, ngunonggo yengo nowoondoye ngu Yuka Kundingiyimboru mande murini kingo duwoo yoweroyi, nguro nowoondoye bidodo hangeya oriyi. Ene kingo duwoo yoweroyi oo koreteyingo, ngu Anutro ingonduduni wesiyoro eweroyiga, nguro koyi yanggango teweroyi.

² Yo, Yuka kundingiyimbo mande gura oni gurano inootoni, ene ngunonggo mande eteku, ngu oni songomo ma ero, ene Anutno mande ete. Nguro ngu, oni gurado enengo mandeni ngu ma ingootenggo. Yuka kundingiyimboru yanggan-goni, ngunonggo ene mande kuri kombiteyingo oruwoku, ngu ete.

³ Ene oni Anutro mande ero, wesiyoro etuyerooteku oningga, nguro mandeni, ngundo oni nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu yeni yanggango yete. Mande ngundo oni nowoondoye yoyeni, gome oni oni tero, nowoondoye yeni imakero oorootenggo.

⁴ Oni ene Yuka Kundingiyimonggo bungeyi gurano mande eteku, ngu oni songo ma ingooteng-goku mandega, ngundo enengo newende yeni yanggango yete. Ene oni Anutro ingonduduni wesiyoro eteku, ngundo Anutro oni simoo bare yoyeni, yanggango yetenggo.

⁵ Nondo yeya ngandiro ingooteno. Nondo ye bidodo Yukambo mande bungeyi yunooteku, ngunonggo mande eyi, ero nguro ingooteno. Ene Anutro ingonduduni wesiyoro etuyeroweroyi kongga ngu, nondo ye komo ngu teyi, ero nguro gome ingooteno. Oni ene mande bungeyi gurano mande ero, ene mandega ngu ma yowoorengowaku ngu, asa, Kristen oni simoo bare mande, nguno yanggango ma yowanggo. Ene Yuka Kundingiyimbo mande bungeyi yunooteku, nguno Anutro mande wesiyoro etoni, oni gurado Anutro mandega nguro muri yowoorengoro ewaku, ngu gome. Ene oni Anutro ingonduduni yootunoro eteku oningga, ngundo Yukambo mande bungeyi gura inootoni eteku, ngu dagayeroote.

⁶ Ye Kristen dobookurine, ene no yeno oororo, Yuka Kundingiyimbo mande bungeyi guranonggo mande ewanoku, nguno Anutro murini mande keta ngu ma etuyeroro, ingyoyingododo teweroyi, ko oo gura gura nguya, ma etuyerowanoku ngu, ndawu oogano, ye hoorooweyerowano? No ye ma hoorooweyeroyingo.

⁷ Sumbi oobo yambo ureweroyi ngu oni bungeye kini, ene onindo mete uwooweroyi. Ngundiro oo ngundo ngguyi nenengo ma utoni ngu, asa,

ndadiro tero, noore oo dogi, woonggu nguro nguyi nenengo oorengo ingowato? Noore nenengo ma tewato.

⁸ Giramu utoro sawawa nenengo ma utoyi ngu, onendo me idi sangga tero yomosiyowa? Ngu metemi kini.

⁹ Ye nguya ngundiro nangge, mande bungeyi songo gura oni ma ingootenggoku, ngunonggo Anutro mandeni wesiyoro ewanggoku ngu, ndadiro tero, mandega nguro muri gome nenengo oorengo ingowango? Kini, gengo mandegega ngu kingo ngguyi nangge.

¹⁰ Ngu hamoo, mande bungeyi gura gura mera nga bidodomo oorootenggo. Mande ngu bidodo murinidodo oorooto.

¹¹ Asa, no oni guraro mandeningga eteku, nguro muri ma ingootoowe ngu, ene mandeni gura eteno, ero ingowa. Nguro no nguya ingowano. Nga oningga nga ngu, ende gura oni ngundi mera gura oni, ero ingowano.

¹² Ye nguya ngundiro nangge. Ye Yuka Kundingiyi, nguro oo kingo duwoo yoweroyiga, nguro hahangero ingootenggoku, nguno ngu, ye komo Yuka Kundingiyi sumoo inootoyi, ye kingo oo duwoo ngu yunootoni, ngundo Kristen oni simoo bare ngu hoorooweyerootoyi, nowoon-doyemo hamoo teyingo ngu yanggango tunoote-wanggo.

¹³ Ngundiro nguro, oni gura Yuka Kundingiyimbo mande bungeyi songo inootoni, eteku ngu, ene komo Anutno yemboongetoni ngu, Anutdo yanggango inootoni, ene ngunonggo mande ngu yowoorengoro, muri nenengo wesiyoro ewa.

¹⁴ No Yuka Kundingiyi mande bungeyi guraro Anutno yemboongewanoku ngu, noro nowoondone, ngundo yemboongeteku ngu, ene noro ingondudune, ngundo ndadiro nowoondonemo eteku, ngu ma ingoote.

¹⁵ Ngundiro nguro, no ndadiro tewano? Noro nowoondonemonggo yemboongetoni ngu, komo ingondudune nguya yemboongewa. Noro nowoondonemonggo yambo udoni ngu, komo ingondudune nguya yambo urewa.

¹⁶ Ndawu narunggano, gengo Yuka Kundingiyi ngundo mandega, nguno nangge Anutno esosootetoni, oni gurado ngu mandega gedo Anutno esosootewoku, ngu ingoro ngu, ndadiro tero, enendo hamoo ero ewa? Ene ereremo kini. Ndadiro nguro, gedo mande bungeyingga eteku ngu, ene ma ingoyingo.

¹⁷ Gedo Yukambo mande Anutno esosooteteku ngu mete, ene oni guraga, nguro newende ngu, gedo yanggango ma teyinoyingo.

¹⁸ Nondo ye bidodo dagayeroro, Yuka Kundingiyimonggo mande bungeyi gura gurano mande eteno. Nguro, no Anutno esosooteteno.

¹⁹ Ene Kristen oni simoo barero yowuruno ngu, no mande bungoo bodaga nangge ewero ingondudu tero oorootenoku, nguno oni gidarega etuyeroowe, oni gome ingootenggo. Yo, oni mande bungeyi ingootenggoku, nguno mande ootuwoo etenoku, ngundo bungeyi gurano mande piru simoo bare ma ingootenggokuno etenoku, ngu dagate.

²⁰ Ye Kristen dobookurine, yengo ingonduduyemonggo simooye bobodi nguro

ingondudu, ngundiro ma ingoro oruwero. Kini, yengo ingonduduye ngu, ye komo oni urungga teya oriyi. Ene ye buniyo bobodi nguro ingoyingo gurananggega ngu keyoyi. Ngu ngandiro: ene muri biyomi ngu tewero ma ingootenggoku, nguro ye nguya ngu keyoyi.

²¹ Anutro mamana mandeno ngandiro nakan-goyingo.

Nondo mande songo eyingo oni ngundo, mang-goyebo nga oni simoo bare nga mande ero etuyerowano. Ene noro manggone ma keyoro, mandene ma ingowanggo. Oo Bidodo Simburi, ngundo ngundiro, ero eyingo. (Ayisaya 28:11,12; Dutoronomi /Lo 28:49)

²² Nguro ngu, noore ingowato. Yukambo mande bungeyi songo gurano mande eweroyi, ngu oni nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu ma etuyeroote. Kini, ngu mande muringga, ngundo ngu, oni nowoondoyemo hamoo ma teyingo, ngu oni nguno Anutro yanggangoni etuyeroote. Ene Anutro mande muri wesiyoro eweroyi, ngu oni nowoondoyemo hamoo kini, ngu ma etuyeroote. Kini, oni Anutro nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu mande muri nenengo etuyeroote.

²³ Nguro ngu, Kristen oni simoo bare bidodo yowuruwooro ngu, ye bidodo Anutro Yukano mande songo songo etoyi ngu, oni amana gura, ngundi oni ene Anutro newendemo hamoo ma teyingo nguno mayero, mande bungeyi gura gura ingoro ewanggo. Ye bine, mboorombo yoyoote? Ngundiro ero eyingo.

²⁴ Ene ye bidodo Anutro ingonduduni wesiyoro etenggoku, nguno oni gura newendemo

hamoo kini, ngundi, oni Anutro mande gome ma ingooteku, ngundo ye kewooroyemo uro yengo mande ingoro oodoni, yengo mandeyega etenggoku, ngundo ngu oni nguro weti mbumbuwani etungootoni, nguno enengo biyomini ngu, bidodomo tunoo oorengo ingomukowa.

²⁵ Ngundiro ingoro, mande murini biyomi bidodo ngu newendemo kombitero oorooteku, ngu yeni tunootetoni, nguro ene yowoorengoro, Anutno boodoo oondookero, Anut bingami ero okooro ewa. Hamoo oorengo, Anut ye kewooroyemo oorooteku nga! Ero ewa.

Anutno Yambo Mande Tewero, Ngu Nenengo Oorengo Teweroyi

²⁶ Nguro ngu, ye Kristen konebane, ye komo ndadiro tewanggo? Ye yowuru tero ngu, ye bidodo koyedodo. Oni gurado yambododo, gurado ngu mande onino ero etuyeroweroyi, oni gurado ngu, Anutro murini keta yootunoro eweroyi, oni gurado ngu, Anutro Yukano mande bungeyi songomonggo mande eweroyi, oni gurado ngu, mandega ngu muri yowoorengoro eweroyi oruwanggo. Ko nga bidodomo, ye komo hoorooweyerootoyi, nguro Kristen oni simoo bare ngu nowoondoyemo hamoo teyingo ngu yanggango tunootewanggo.

²⁷ Ene oni gidarega, Yuka Kundingiyimbo mande bungeyi gura gurano mande ewero ngu, mete oni eraya, ngundi kabusa nangge mande ewanggo. Oni gurado koretero etoningga ngu, asa, oni gurado komo mandeni yowoorengoya eni. Mande emukootoni ngu, asa, oni erayaga,

ngu enebana mande etoni, asa, oni gurado mandeni yowoorengoya eni. Ngundiro nangge, oni kabusayiga ngu enebana ngu keyoya ngundiya teni.

²⁸ Ene oni gurado oni gura mande songo eweroyiga, ngu oni gurado mandeni ma yowoorengoweroyi tetoni ngu, asa, ene simoo barero yowuru nguno mande ma ewero. Kini, ene komo neneteya ootooya, enengo ingonduduno nangge Anutya mande eri.

²⁹ Oni Anutro mande yunowoku, ngu ero wesiyoro etuyeroweroyi oni ngu, oni eraya ngundi kabusa ngu mete mande ewanggo. Oni gidarega ngu, ene mande etenggoku, ngu wirikoro ingowanggo. Mande ngu Anutro mande bine, ngundi enengo mande kini bine etenggo? Ero wirikoyerowanggo.

³⁰ Ene oni gura bibitero oodoni, Anutdo mande gura etungootoni ngu, asa, oni koretero mande erorooteku, ngu ene komo nenetero bibitetoni, oni kootungga Anutdo mande inowoku, ngu enebana mande eni.

³¹ Ngundiro muringgano nguno, ye bidodo songo songomo, mete Anutro mandeni wesiyoro ewanggo. Ngundiro muringga, nguno ye bidodo ingoyingo yoro, asa, ye yanggangododo tewanggo.

³² Anutdo mande gura wesiyoro eweroyi oni gura, newendemo yetoningga ngu, asa, ngu oningga ngundo enengo naruno mandeni mete eni. Ene enengombo, enengo naruni ngu wirikoya sobowooni.

³³ Yo, Anutdo enengo ko ngu bidodo nenengo

oorengo tete. Ene ko oo buribari ma tete. Ngundiro nangge, noore nguya nowoondonani guranangge yero, ko gobooro metemi nenengo tewato.

³⁴ Bare ngu Kristen oniro yowuru bidodo nguno, ene komo neneteya oriyi. Ene mande gura ma ewero. Mamana mandeno ngundiro eteku ngu, bare ene tabango oni nowoondoyemo oriyi, ero eyingo.

³⁵ Bare ene mande gura gome ma ingoro ngu, asa, enengo yano enengo kamesumooyemo sumoo etoyiga, nguno muri etoyi ingowanggo. Ene baredo Kristen simoo barero yowuruno, mande eweroyi ngu nenengo kini.

³⁶ Ye bine ngandiro ingootenggo? Noorendo Anutro mande ngu simburi tero, ko, noorendo nangge mande ngaro murini bidodo ingomukooteto. Ero ingootenggoku, ngu hamoo oorengo kini.

³⁷ Ene oni onendo Anutro mandeni nga wesiyoro eweroyi, ngundi enendo Yuka Kundingiyimbo kingo oo duwoo yowoku, ngundo ene komo ingoyi. Nga mandega nondo nakangootenoku nga ngu, Oo Bidodo Simburi, nguro mamana mandeni.

³⁸ Ene oni gura Anutro mamana mande ma ingoro, keyowaku ngu, asa, ye nguya enengo mandeni ma ingowero.

³⁹ Arisa, ye Kristen konebane, ye komo Anutro mandeni nga wesiyoro ero, etuyeroweroyi kongga, ngaro hahangeya, yanggango teyi. Ngundiro nangge, ye Anutro Yukani nguro

mande bungeyi gura guranonggo mande eweroyi muringga, nguro roogo ma tewero.

⁴⁰ Ye Anutno yambo mande tewero ngu, ye komo oo bidodo teya, gome yoonenengoya yeya, ngunonggo ye ko ngu enengo narunimo teyi.

15

Krayis Kumooro Ko Ootoogeyingo

¹ Ye Kristen dobookurine, no yengo ingonduduye, ko yokutuyerootenno. No Anutro mande keta gome nenengo kuri etoowe, ingoro yowonggoku, ngu nowoondoyemo yanggango ooroote.

² Ene nondo Anutro mande gome ketangga nga yeno ewonoku, ngu gome dowoowanggoku, ngundo ye yoyoote. Ene ye mande ngaro nowoondoyemo hamoo ma tetenggoku ngu, asa, ye oonootewanggo.

³ Nondo mande ye kuri yunowonoku ngu, ndawugaro nguro, no komo ye tunoo oorengo ingootenggoku, ngu ingowero ngandiro ero etuyerowono. Anutro mande nakayano ngandiro ete. Krayisdo noorengo bidodoboro weti mbumbuwanani andangeweroyimboru kumooyingo, ero nakangoyingo.

⁴ Krayis Yisas kumootoni, bingo yoro, mereno merengooyingo. Ene Anutro mande nakaya ngu keyoro, naru kabusagomo ko yokutuwootoni ootoogeyingo.

⁵ Ootoogero, Pita, oowooyi gura Sipas, ngu doongeyimo tunootero, kootuyisina, enengo kirikiri oni kande eraya kegidemboru erayaga

(12), ngu doongeyemo nguya tunootetoni kenoyingo.

⁶ Kootuyisina, Yisas Krayisdo, Kristen oni do-bookurinani urungga oorengo (500) dagaro, ngu doongeyemo tunootetoni kenoyingo. Ngu Kristen oni dobookurinani nguromu gidare oodoyi, gidare kuri kumooyingo.

⁷⁻⁸ Ngu naruno nguno, Yisas Krayisdo, Yemus doongeyimo tunootero, kootuyisina, Aposel oni bidodo doongeyemo nguya tunooteyingo. Kootuyisina, no doongenemo nguya, tunooteyingo. Ene nono ngu sodedo oorengo tunootetoni, kenoro, nowoondone yowoorengootoni, enengo ko oni teyingo.

⁹ No, ngu Aposel oni, nguro kewooroyemo oni owoorongo bodaga. Onindo noya Aposel eweroyi nguya kini. Ndadiro nguro, nondo kuri Anutro Kristen oni simoo bare yuturo yowoosooro, yomburiyeroro oruwono.

¹⁰ Ene Anutro sumangenimo, no ataga oorootenoku muringga nga ngu, no komo ngundiro oruwano. Anutdo sumangengga nunowoku ngu, nono engge urungga tunooteteku ngu, nguno no komo ko yanggango tero, Aposel oni gidarega dagayeroro ko tewono. Ene ko ngu nondo ma teteno. Kini, Anutro sumange ngu noya oodoni, ngunonggo no ko ngu teteno.

¹¹ Nondo Anutro Mande Keta Mesarango yeno wesiyoro ewonoku, ngundi Aposel oni gidaregado ewonggoku ngu, ngu noore bidodo Anutro mande keta gomengga nga nangge yootunoro ewootoku, nguno ye kuri nowoondoyemo hamoo tewonggo.

Kootuyisina Oni Kumooyingo Ngu Bidodo Ko Ootoogewanggo

¹² Yo, noorendo suwooyi sano Krayis ngu kumoononggo, Anutdo ko yokutuwootoni, ko keta ootoogeyingo, ero eteto. Ndawugaro ye kewooroyemo, ngunonggo oni gidaregado ngandiro etenggo. Oni kumooro ko ma ootoogewanggo. Ndawugaro ene ngundiro etenggo?

¹³ Ene oni kumoononggo ko ma ootoogeweroyi, ngu hamoo tetoni ngu, asa, Anutdo Krayis nguya, merenonggo ko ma yokutuwooro yeni ootoogeweroyi, eyingo.

¹⁴ Ngundiro nangge, kuri Anutdo Krayis hamoo ma yokutuwooyingo ngu, asa, nga mandega, noorendo ero koyi tetetoku, nga nguya nguro enggeni kini. Yengo nowoondoyemo hamoo teyingongga nguya enggeni kini.

¹⁵ Ngundiro tetoni ngu, arisa, noorendo Anutro mande etetoku nga, ngu godange mande. Ndadiro nguro, noorendo ngu kuri tunoo oorengo ngandiro ewooto. Krayis ngu, Anutdo kuri merenonggo yokutuwootoni, ko ootoogeyingo, eyingo. Ngu hamoo Anutdo oni kumooyingo ngu ma yokutuyeroweroyi ngu, asa, Anutdo Krayis nguya ma yokutuwootoni ootoogewa.

¹⁶ Yo, Anutdo oni kumooyingo ngu hamoo ma yokutuyeroweroyi ngu, arisa, noore komo ngundiro ewato. Anutdo Krayis nguya merenonggo ma yokutuwootoni, ootoogeyingo, ewato, eyingo.

¹⁷ Ene Anutdo kuri Krayis merenonggo hamoo ma yokutuwooyingo ngu, asa, yengo nowoon-

doyemo hamoo teyingongga, ngu kingo tetenggo. Ye ngu ataga yengo weti mbumbuwayemo nguno oorootenggo.

¹⁸ Asa, oni Krayisro nowoondoyemo hamoo tero kumoowonggoku ngu, ene nguya oonootero kinitewanggo.

¹⁹ Noore Krayisro nowoondonanimo hamoo tetoni, Krayis sobowooro ootooro, ngunonggo noore mera ngaro oo nguno keta oruweroyiga, nguno nangge oruwatoku ngu, asa, oni bidodo nowoondoyi urungga oorengo, noorengo teyunowanggo.

²⁰ Ngundiro nguya kini. Ngu hamoo oorengo! Krayis ngu kumootoni, Anutdo kuri yokutuwooyingo! Yisas Krayis ngundo oni kumooyingo nguro koreteyunoro ootoogeyingo. Ngu ngandiro: Yisas ngu kono oowari koretero enggero mandoni yeteku, ngundiro teyingo. Yisas koretero ootoogeyingo, ngundiro oorengo Kristen oni nguya, kootuyisina hamoo oorengo ootoogewanggo.

²¹ Yo, oni gurado kuri kumoo muringga, ngu yeni tunooteyingo. Ngundiro nangge, oni gurado, ngu oni kumooyingo ngu yoyeni, ko ootoogeweroyi muringga, ngu yeni tunooteyingo.

²² Ngu ngandiro: Adamnonggo, ngu oni bidodo kumootenggo. Ngundiro nangge, Krayisnonggo, ngu enengo Kristen oni bidodo, ko keta ootoogewanggo.

²³ Ngundiro tero, noore bidodo noorengo naruno songo songo ootoogewato. Koretero, Krayisdo ombutoni, ngu keyoro, Yisas Krayis sambo endemonggo ko ombuteku naruno,

enengo oni simoo bare nguya ko keta ootoogewanggo.

²⁴ Ngu narungano nguno, oo bidodo kinite-mukootoni ngu, asa, ngu naruno, Krayisdo ngu Gabuman tabango Anutya mundi tetenggoku, ngu bidodo merako ngano oorootenggoku, ngu bidodo woongooni umukowa. Ngundiro tero, asa, Yisasdo enengo oni simoo bare sobowooteku muringga, ngu eweyi Anut kandeyimo yewa.

²⁵ Ndadiro nguro, Krayisdo, ngu komo Oo Bidodoboro Simburi Urungga oorengo oruwa. Ngundiro tero oode, oororo, enengo mundi oni bidodo yoyeni kinitemukowa.

²⁶ Yisas Krayisdo mundi oni ngu yeni kinite-mukootoni, asa, kootu wenga kumoo muringga nguya yeni kinitewa.

²⁷ Anutro mande nakaya nguno ete. Anutdo oo bidodo yeni Krayis tanggeyimo yetoni, ngundo sobowoowa, eyingo. (Sam 8:6) Ndadiro nguro, Anut enengombo oo bidodo Krayis tanggeyimo wata yewa. Nguro ngu, noore kuri ingooteto. Anut enengombo ngu Krayis newendemo ma oruwa. Ene oo songo bidodo ngu Krayis newendemo yemukoyingo.

²⁸ Ngundiro yemukoro, asa, ngu narungano nguno, Anutro Nangoni Yisas enengombo ngu, ene oororo, oo bidodo kuri yeni tunooteyingo, Anutga ngu keyi damonimo uro oruwa. Ngundiro tero, Anut enengombo ngu oni oo bidodoboro tabango urungga oorengo oruwa.

²⁹ Oni gidaregado kuri ngandiro eyingo. Anutdo oni kumooyingo ngu, ko yokutuyerooni ma ootoogewanggo, ero ingootenggo. Ngundiro

mande hamoo tetoni ngu, ndadiro nguro, oni gidaregado oni kumoowongoku, nguro ingondudu tero, ene ngu musiyemo sono kundingiyi ngu gimutenggo? Ene oni kumooyingo ngu ko hamoo ma ootoogeweroyi tetoni ngu, asa, ndawugaro, oni gidaregado oni kumooyingo, nguro ingondudu tero, oni ngu hoorooweyerowero sono kundingiyi ngu gimutenggo? Hamoo oorengo, Anutdo ngu oni kumoononggo ko yokutuyerowa.

³⁰ Yo, ngu hamoo tetoni ngu, asa, ndawugaro nguro, noorendo suwooyi sano mande, nguro muri wesiyoro ero, nguro ko yanggango tetooye, nguro onindo noore yutoro yomburiyerowero terorootenggo?

³¹ Ye Kristen dobookurine, ngu hamoo eteno. Nondo Krayisro oowooyi wesiyoro etenoku, nguro ngu, naru bidodomo oni nureyi kumoowa. Ngu nguya hamoo oorengo, nondo yengo noorengo Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani Yisas Krayis, nowoondoyemo hamoo teyingo, nguro no yengo oni oni urungga teteno.

³² Ene oni kumoononggo ko ma ootoogeweroyi tetoni ngu, asa, nondo ko yanggango tero, Epesas endemo, Krayisro mudi oni nguro yanggangoye yewe imakeyingo, ngu nondo kingo ko ngundiroweono. Nga mandega nga hamoo tetoni ngu, asa, Anutro mandeno eteku ngandiro tewano.

Noore oowari sono oo ngu nero kingo oode, ndadiro nguro, yangeni kumooweroyi, eyingo. (Ayisaya 22:13)

³³ Ene mande ewonggoku ngu hamoo kini. Ye kingo ganaganayerootenggo. Ye mande ngaro ma

wenonowero, nga mande ngano ngu ngandiro:
 Noore oni muriye biyomimboya endeyootetoku,
 nguno enendo noorengo murinani
 ingoyingonani metemingga, ngu sodedo
 yomburiyowanggo, ero eyingo.

³⁴ Ye komo muri biyobiyomi ngu yokoya, in-
 gondudu metemi yoya ngu, ye weti mbumbuwa
 ko ma tewero. Ye ingoyi. Oni gidarega ye ke-
 wooroyemo nguno, ene Anutro nowoondoyemo
 hamoo ero ma ingootenggo. Nondo nga mandega
 etenoku nga, ngu ye oyimoyeroni, ero eteno.

*Goweyi Ko Ootoogeweroyi, Ngu Guradiro
 Oorengo*

³⁵ Oni gurado ngandiro sumoo ewa. Oni ku-
 mooyingo ngu, ndadiro tero ko ootoogewanggo?
 Ene ndadiro goweyega yoro, ko ombuwanggo?
 Ero sumoo ewa.

³⁶ Ge wenonoyingo oni! Ge nggire yuwooyi
 miteku ngu, ene mbongeyi keta ooretoni, ngu ene
 koretero yuwooyingga ngu, buwoo yete.

³⁷ Ngu oo yuwooyingga mitenggoku ngu, oo yu-
 wooyi ngu, wimbuyi mbongeyi oo ngundiro kini.
 Ngu kingo tanggori nangge mitenggo. Ngundiro
 oo ngu, Rayis, nggire, ngundi oo yuwooyi gura
 bine, ngu nangge mitenggo.

³⁸ Ene Anut enengo tewero ingooteku,
 ngunonggo oo yuwooyi gura gura, ngu songo
 songo goweye guradiro guradiro yunoyingo.

³⁹ Enengo goweye bidodo ngu guranangge
 ngundiro kini. Kini, Anutdo goweye gura gura
 yunoyingo. Ene oni simoo barero goweye ngu
 guradiro, se, bo, kare goweye ngu songo, nu

goweye ngu songo, wendeyimo iso nguro goweye ngu songo yunoyingo.

⁴⁰ Sambo meraro oo goweyari, songo songo oorooteri. Samboro oo duridarini ngu guradiro, ko meraro oo duridarini nguya guradiro.

⁴¹ Ogisa ngu ene duridarini songo, kombo ngu ene duridarini songo guradiro, tootu nguro duridarini songo guradiro nguya. Tootu ke-wooroyemo nguya duridarini ngu songo guradiro guradiro oorote.

⁴² Oni kumooyingo nguro ootoogeyingo nguya ngundiro nangge. Goweyi noorendo merengootetoku, ngu buwoo yete. Ene goweyi keta yokutuwootoni ootoogeteku, ngu hamoo oorengo ko ma buwoo yewa.

⁴³ Yo, goweyi noore merengoowootoku ngu, ene oowooyi bingamini ko yanggangoni nguya kini. Ene goweyi ko keta yokutuwootoni ootoogetekungga ngu, ene oowooyi bingami ko yanggangonidodo.

⁴⁴ Ngundiro nangge, goweyi noore merengoowootoku, ngu mera ngaromu. Goweyi merenonggo ko yokutuwootoni ootoogetekungga ngu, Samboro goweyi. Yo, mera ngaro goweyi nguya oodoni, ko Samboro goweyi nguya oorote.

⁴⁵ Anutro mandeno nguya nakangoro eyingo. Oni koretero gogoro, Adam ngu enengo keta oruweroyiga Anutdo inootoni tunooteyingo, eyingo. (Yenisis /Stat 2:7) Ene Adam kootu wenga tunooteyingongga, ngu Krayis. Anutdo Krayis ngu keta oruweroyi guradiro inoyingo. Ngundiro nangge, Krayisdo

oni enengo nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu enengo ketangga sugi sugi oruweroyi ngundiro yunowa.

⁴⁶ Ene samboro goweyi keta oruweroyiga, ngu koretero ma tunooteyingo. Kini, ene mera ngaro goweyi keta oruweroyiga ngu koretero tunooteyingo. Samboro goweyi keta oruweroyiga ngu, ene kootu oorengo tunooteyingo.

⁴⁷ Oni koreteyingo ngu, mera ngaromu, Anutdo mera ngando oni yeyingo. Ene oni kootungga ngu, Anutro sambo endega, nguro oni.

⁴⁸ Noore mera ngaro oni bidodo ngu, oni mera ngando yeyingongga ngundiro. Oni bidodo sambo endeboromu ngu, noore bidodo sambo endebero oningga ngundiro tunootewato.

⁴⁹ Ataga ngano ngu, noore mera ngaro oni kiararongo oorooteto. Ngundiro nangge, kootuyisina, noore sambo endebero oningga ngu kiararongo tunootero oruwato.

⁵⁰ Kristen dobookurine, no yeno nenengo oorengo eteno. Mera ngaro oni ngu, ene mete Anutro endega nguno enengo oni simoo bare sobowooteku, nguno ma uro oruwanggo. Ndadiro nguro, noorengo gowenani ngu mera ngaromu nangge. Ngundiro nangge, noorengo gowenani kumooro biyomi yeweroyi, ngundo sambo ende kumooro ma biyomi yeweroyi musiyongga, nguno hamoo oorengo ma oorewato.

⁵¹⁻⁵² Ye ingoyi! No mande kombiteyingo gura yeno ero etuyerowero. Noore gidarega bidodo ma kumootooye, ene noore bidodo komo gowenaningga nga, ngu yowoorengootoni, samboro

goweyi tunootewa. Yo, naru wenga tetoni, ungu uwootoni, ngguyi utoni, oni kumooyingo ngu ootoogero, goweyi ketangga ngu yoro, nguro ene ko ma kumoowanggo. Ngu narungga nguno, noore sodedo doongeparero ngundiro nangge kenootooye, noore bidodo gowenani yowoorengootoni, ene samboro goweyi ngu yoro tunootewa.

⁵³ Ngu naruno nguno, noorengo merako, ngano gowenani buwoo yeweroyi ngu yokoro ngu, sode-domangge, noorengo gowenani keta ma buwoo yeweroyi ngu yoro, samboro gowenani keta tunootewato. Yo, noorengo samboro gowenani ketangga ngu ko ma kumooro buwoo yewa.

⁵⁴ Asa, ngu narungga ngu tunootetoni, oo kumooro kiniteweroyi ngu yokoro, ene oo suwooyi sano sugi keta oruweroyi ngu yoro nengguron-gootoni, nguno Anutro mande nakaya ngu, engge tunootewa. Anutro mandeno ngandiro eyingo.

Anutro yanggangoni ngundo kumooweroyi muringga ngu yeni kiniteyingo, eyingo. (Ayisaya 25:8)

⁵⁵ Anutro mande nakaya gura ngundiro ete.

Kumoo, gengo yanggangongge ndadiro? Kumoo, ge ogingo gura teweroyi yanggangongge kini, eyingo. (Hoseya 13:14)

Hamoo oorengo, ngu naruno Anutdo kumooweroyi muringga ngu yeni kinitewa.

⁵⁶ Kumoooweroyi nguro sosoretaku ngu ngandiro: Oni enengo weti mbumbuwa tewonggoku, nguro gumi ogingo yowanggoku, nguro sosoretenggo. Ndadiro nguro, oni merako ngano oruwong-

goku ngu, ene Anutro mamana mande ma key-owonggo!

⁵⁷ Ene noore Anutno esosootetooye, noorengo Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani, Yisas Krayis, nguro yanggangoni, nguno noore yoyeni, weti mbumbuwa teweroyi muri, ko kumooeroyi muri, ngu bidodo dagaro, yanggango yowato.

⁵⁸ Arisa, ngundiro nguro, ye noro Kristen do-bookurine oorengo, ye komo nenengo yanggango dikaya oriyi. Ngundiya teya ngu, Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani, Yisas, nguro koni ngu suwooyi sano yanggango teyi. Ye ngandiya ingoyi! Ye Oo Bidodo Simburi Simbunani, Yisas, nguro koni tewonggoku, ngu kingo duwoo ma yokowanggo.

16

Beye Yowuruwooro, Ngundo Anutro Oni Simoo Bare Hoorooweyeroweroyi

¹ Nondo ataga beye yowuruwooro Anutro oni simoo bare Yerusalemno oorootenggoku, ngu yunowero mande eteno. Nondo kuri ngu kongga ngu tero, Galesiya merako, Kristen simoo bare etuyerowonoku ngu, ye nguya komo ngundiya teyi.

² Sande naru bidodomo, ye bidodo songo songomo, ye komo nguro ingondudu teya, yengo digi beye usowooya, gumi gura yengo yano yetoyiga, nguno orini. Ngundiro tero oodoyi ngu, kootuyisina, no tanggeyemo nguno toongetoowe, ye nguro koyi eririnonggo tero, digi ma erewewanggo.

³ Kootuyisina, no nguno mayetoowe, yengombo oni gidarega rogoyerootoyi, nondo so uyi nakangoro oni ngu yunootoowe, ngundo yengo beye oo kingo duwoo esosootero yetenggoku, ngu yoro, Yerusalemno oororo yunowanggo.

⁴ Ene nondo eneya oorowuweru ingoro ngu, asa, no eneya oorowuwato.

Pol Ene Korind Merako Kristen Oni Simoo Bare Yeyowero Endeyowa

⁵ No ngu koretero, Masedoniya mera ngu kewooro oorengo usowooro, yade yade oororo, asa, no ye yeyowero oororo tunootewano. Yo, no komo Masedoniya mera kewooro oorengowoore oorowuwano.

⁶ No ngu yeya naru gidega oruwato, bine, ngundi midugu naru ngu bidodomo yeno oruwano, bine? No watayi kini. Ene kootuyisina, no ndano toongewero tetoowe ngu, ye mete digi oo gidaregado hooroowenerootoyi, no toongewano.

⁷ Ye ingootenggo. No ataga, ye yeyoro yoyokoro, sodedo ko toongeweroyi nguya kini. Kini, Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani Yisas, ngundo ma sorenerootoni ngu, asa, no yeya nguno naru pirunggayi oruwero ingooteno.

⁸ Ene no Epesas endemo ngano oodoowe, Yuda oniro naru kundingiyi, oowooyi Pendikos ombuyingo, nguro naruwo tunootewa.

⁹ Ndadiro nguro, oni simoo bare urungga Anutro mande ingoweroyi sobonerootenggo. Nguro ngu, Anutdo ene nowoondoye yeni tango yetoni, nguro no ngano ootooro, enengo mande keta mesarango ngu wesiyoro etuyerowano.

Ene oni oowooyingga noro mundi tero, oorene ukingwero tero oorootenggo.

¹⁰ Kootuyisina ngu, Timooti ye tanggeyemo nguno mayetoningga ngu, yendo komo gome soboworo kawararangootoyi ngu, asa, Timooti ene newende metemi imakeyingo ingoro, ene ye kewooroyemo nguno yeya gome oruwanggo. Ye ingoyi. Timooti ngu, ene Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani Yisas, nguro koni gome nondo ko tetenoku, ene nguya ngundiro ko tete.

¹¹ Ngundiro nguro, ye gurado ngandiro ma ingowero. Timooti ngu ko gome ma tewa, ero ma kootu inowero. Kini, ye komo ene yeyiga newende imakeyingo sumangedodo teya oodega, kootuyisina yoya ooreko yokootoyiga, ene nono ko ombuwa. Nondo ngu eneya Kristen do-bookurine gidarega, enedodo ombuweroyi nguro soboyerooteno.

¹² Noorengo Kristen doboonani Apolos, nguro mandeni ngu ngandiro: Nondo naru urungga Apolos eriringowonoku, ene Kristen oni do-bookurinani gidarega nguya, ye tanggeyemo nguno ye yeyowero oorowuweroyimboro. Ene Apolos ngu, nga naruno ngano oorowuweroyi ngu yokoote. Ene kootuyisina oore gura kenoro ngu, asa, ene yeno oorowuwa.

Mande Gumi Gidarega

¹³ Ye komo gome doongedoongoodoongo teya, yengo nowoondoyemo hamoo ngu gome sobowooya yanggango teya, ye sosorero ma oruwero. Kini, ye komo yanggangoyedodo teya oriyi.

14 Yengo oo tetenggoku, ngu bidodomonggo, ye komo nowoondoyi teweroyi murimo nguno teyi.

15-16 Ye Kristen dobookurine, ye Stepanas simoonggororo ingootenggo. Enendo koretero, Akayiya merako Kristen teyingo. Ngundiro tero, enengo ingondudunonggo, ene Anutro oni simoo bare hoorooweyeroweroyi, ko, ngu teyingo. No ngu oni ngundiro mande muriye gome tetenggoku, nguno ye nguya ene keyeroya, ye ngundiya teyi, ero ingooteno. Yo, nondo ye yokutuyeerootenoku, ngu ye oni ngundiro ngu keyeroro, ko, ndawu oninggado oni bidodo hoorooweyeroro tetenggoku, ngu keyoyingo. Ye ene nowoondoyemo uya, ngunonggo yanggango dikaya teyi, ero ingooteno.

17 Stepanas, Pootunetas, Akayikas, garo ngu, ene no tanggenemo mayetoyi, yeyoro, nguro no enengo oni oni urungga tewono. Ndadiro nguro, ye ngano ma ombuweroyi kini, nguro enendo ye hoorooweyeroro, nono ombuwonggo.

18 Yo, nga oni kabusaga ngando noro nowoondone yeyi imaketeku, ngandiro ye nowoondoye yeyi imakewoku, ngundiro tewonggo. Nguro ngu, ye komo oni ngundiro ngu bingamiye, eya okooyi.

19 Anutro Kristen oni simoo bare Esiya merako oorootenggoku, ngundo ye kambayerootenggo. Akuwila ko Prisila erambarisa, nguro yano Kristen simoo bare suwooyi sano mayero, yowuruwooro oorootenggoku, ngu bidodo nguya Oo Bidodo Simburi Simbunani Yisas, ngu oowooyimo nguya ye kambayerootenggo.

²⁰ Kristen dobookurinani ngano, ngu bidodo ye kambayerootenggo. Ye bidodo songomo songomo, Kristen dobookuriye sumangenonggo kandeye dowooyi.

²¹ No, Polndo nenengo kandenembo, nga kambayeroyingo mandega nga nakangooteno.

²² Oni gura ene Yisasro ma ingoro, nowoondoye Oo Bidodo Simburi Simbunani, nguno ma yero ngu, asa, Anutdo ene kumana biyomi inowa. Noorengo Oo Bidodo Simburi, ge ombu!

²³ No Oo Bidodo Simburi Yisas, nguno yemboongetoowe, gedo sumangengge ngu, ene kutuwooyunootooga oriyi, ero yemboongeyingo.

²⁴ Krayis Yisas oowooyimo, no nowoondone ye bidodo yunooteno. Ngu hamoo.

ANUTRO MANDE KETA
The New Testament in the Rawa Dialect of the Rawa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Rawa long Niugini

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Rawa (Rawa) (Rawa)

Dialect: Rawa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source files dated 31 Aug 2023

7f5bc84a-4dea-522b-980c-a11c545b87cc